

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1075

24. STUDENOGA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Multikulturalnost
i/ili
interkulturalnost

Jedni pored drugih
ili jedni s drugima?

SADRŽAJ

6

Izbori 2023.

Završnica podnošenja listi za izbore

10

Održan 28. Forum hrvatskih manjina Posvećenost Hrvatima koji žive izvan granica Hrvatske

12

Marko Gabrić, predsjednik
Udruženja poljoprivrednih
proizvođača Subotice

Bez pritiska javnosti nema uspjeha u pregovorima

20

Fruškogorska sela Maradić i Beška Župe nade i budućnosti

24

Proslava kirbaja u Opovu

Blagdan zaštitnice Svete Elizabete Ugarske

30

Dani hrvatske kulture u Somboru

Monografija za 15 godina

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Svoji za svoje

Postojanje više kultura na istom prostoru, tako bi se ukratko mogla definirati multikulturalnost. Interkulturalnost je više od toga. Odnos među kulturama, suočavanje s problemima koji se javljaju u odnosima različitih kultura, njihovo prihvaćanje i poštovanje. Gdje je naše društvo? Zastalo u multikulturalnosti ili uspješno gradi interkulturalne veze? Odgovor na to pitanje pokušali su dati sudionici dijaloga »Multikulturalnost i interkulturalnost u Republici Srbiji – dobre prakse i izazovi«. Odgovor može biti i prvo i drugo, ovisi iz kog rakursa se promatra.

Ne može se osporiti da je Pokrajina izdašna u potpori svojim manjinama kroz različite politike za kulturne udruge i informiranje. Ne može se osporiti da su tiskani mediji na jezicima manjina oslonjeni na redovitu potporu iz Pokrajine. Ne može se osporiti da je RTV Vojvodine jedinstven primjer informiranja na više jezika, kažu čak 16.

Da ne pomislimo da je sve idealno, medijska stručnjakinja **Dubravka Valić Nedeljković** podsjetila je na spomenutom skupu kako se nekada u Vojvodini učio (i znao) jezik društvene sredine, građane su na više jezika informirali višejezični mediji, a sada smo došli »do svojih medija za svoju zajednicu«.

Školski primjer interkulturalnosti bio bi kada bi se mediji, oni šire od »svojih za svoje«, bavili recimo pitanjem obrazovanja na manjinskim jezicima, tko prevodi i plaća udžbenike, provode li sve škole ankete za izborne predmete jezika nacionalne manjine s elementima nacionalne kulture, zašto neke lokalne samouprave uporno izbjegavaju obveze koje prostječu iz prava na službenu uporabu jezika, zašto su neke nacionalne manjine »privilegirane« da imaju ustanove kulture od značaja za njihovu zajednicu, a nekima se, u nekim lokalnim samoupravama, to pravo i dalje zapriečava. Bilo bi tu još zanimljivih tema.

Ne sjećam se ni jednog medijskog projekta koji se na takav način želio baviti nacionalnim manjinama. Ostajemo i dalje »svoji za svoje«. Tako je najsigurnije.

Z. V.

FHP zahtijeva procesuiranje oficira JNA za Ovčaru

Fond za humanitarno pravo (FHP) saopćio je 20. studenoga, povodom 32. godišnjice od zločina na poljoprivrednom dobru Ovčara kod Vukovara, da zahtijeva od institucija Srbije da procesuiraju časnike bivše Jugoslavenske narodne armije (JNA) koji su direktno doprinijeli izvršenju tog zločina.

Ova nevladina organizacija iz Beograda je također zatražila od institucija da »odustanu od podrške ratnim zločincima, okončaju višegodišnju potragu za posmrtnim ostacima žrtava i omoguće stvaranje dostojanstvene kulture sjećanja na žrtve«.

FHP podsjeća da su za zločine na Ovčari pred Međunarodnim kaznenim tribunalom za bivšu Jugoslaviju osuđeni pukovnik JNA **Mile Mrkšić** – komandant Operativne grupe (OG) Jug i Gardijske motorizirane brigade (Gmtbr) – na 20 godina zatvora i major JNA **Veselin Šljivančanin** – načelnik tijela sigurnosti OG Jug i Gmtbr – na 10 godina zatvora.

»Pred pravosuđem Srbije, za ubojstvo najmanje 200 ratnih zarobljenika na Ovčari procesuirani su samo neposredni izvršitelji. Optužena su 24 pripadnika lokalne TO Vukovar i dobrovoljačke jedinice *Leva Supoderica*, od kojih su dva preminula, dva dobila status svjedoka suradnika, devet je pravnosnažno oslobođeno i 11 pravnosnažno osuđeno na kazne zatvora u rasponu od dvije do dvadeset godina«, podsjeća FHP.

Fond dodaje da je Veselin Šljivančanin, usprkos izrečenoj presudi, danas član Glavnog odbora vladajuće Srpske napredne stranke i čest sugovornik medija gdje nastupa u svojstvu analitičara.

»Umjesto javne podrške počiniteljima ratnih zločina državni dužnosnici i institucije Srbije dužni su svoju pažnju posvetiti žrtvama zločina na Ovčari i javno iskazati pijetet prema žrtvama i njihovim obiteljima. Početni korak je obilježavanje lokacija u Srbiji na kojima su bili logori za civile i pripadnike hrvatskih snaga, zarobljenih tijekom opsade i nakon pada Vukovara i sudjelovanje na komemorativnim skupovima koje u Srbiji već 32 godine održavaju nevladine organizacije«, navodi FHP.

Fond za humanitarno pravo naglašava da je za efikasnu potragu za posmrtnim ostacima nužno otvaranje arhiva JNA i prikupljanje informacija od pripadnika vojske, dragovoljačkih formacija i drugih osoba koje su bile upoznate s događajima na Ovčari i čija saznanja mogu ukazati na mjesta na kojima se skrivaju posmrtni ostaci žrtava, prenio je Radio Slobodna Europa.

Nakon izricanja pravosnažne presude u predmetu koji je vođen u Srbiji, FHP je u ime obitelji ubijenih na Ovčari

podnio tužbe za naknadu štete zbog smrti bliske osobe i zastupao žrtve tijekom višegodišnjih procesa.

»Jedanaest postupaka je okončano u korist tužitelja, koji su ostvarili pravo na naknadu štete. Time je država Srbija i formalno priznala svoju odgovornost za zločin na Ovčari«, navodi Fond.

Ova nevladina organizacija podsjeća da su pripadnici JNA neposredno po zauzimanju Vukovara 20. studenoga 1991. godine izveli ranjenike, bolesnike, civile i pripadnike hrvatskih oružanih snaga iz vukovarske bolnice i odveli ih u hangare na poljoprivrednom dobru Ovčara, koje se nalazi oko pet kilometara jugoistočno od Vukovara.

Od trenutka kad su ih doveli na Ovčaru pripadnici TO Vukovara i dragovoljačke jedinice *Leva Supoderica* za-

točene Hrvate su premlaćivali, ponižavali i zlostavljali u prisustvu pripadnika vojne policije JNA.

U večernjim satima pripadnici JNA su se, po naređenju pukovnika Mileta Mrkšića, povukli s Ovčare, a pripadnici TO Vukovara i jedinice *Leva Supoderica* su tijekom noći između 20. i 21. studenoga 1991. godine izvodili zatočnike iz hangara i odvodili ih, u grupama od po 10 do 20 ljudi, na lokaciju Grabovo.

Na toj lokaciji, ispred ranije pripremljene masovne grobnice, su streljali zarobljenike. Među njima su, uz ranjene pripadnike hrvatskih oružanih snaga, ubijeni i civili, dvije žene i tri maloljetnika, podsjeća FHP.

Iz masovne grobnice na lokalitetu Grabovo ekshumirano je 200 tijela, a identificirane su 193 žrtve. Posmrtni ostaci 17 žrtava pronađeni su u okolnim grobnicama, dok se za posmrtnim ostacima ostalih žrtava još uvijek traga, prenio je Radio Slobodna Europa.

Foto: Vlada RH

Narušeni diplomatski odnosi

Hrvatski diplomat nepoželjan u Srbiji, srpski u Hrvatskoj

Ministarstvo vanjskih poslova Srbije priopćilo je, ne navodeći više detalja, da je »20. studenoga 2023. godine donijelo odluku da, u skladu s članom 9. Bečke konvencije, koja regulira diplomatsko-konzularne odnose, proglasi **Hrvoja Šnajdera**, prvog tajnika u Velepolanstvu Republike Hrvatske u Beogradu, za osobu non grata«.

Članak 9. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima kaže da »država primateljica može u svako doba i bez obveze obrazlaganja svoje odluke, obavijestiti državu pošiljateljicu da je šef ili bilo koji drugi član diplomatskog osoblja misije persona non grata«.

Hrvatska je izrazila žaljenje zbog protjerivanja njezina diplomata iz Srbije, istaknuvši da je to »korak prema pogoršanju« odnosa i destabilizaciji regionalnih prilika.

»U potpunosti odbacujemo osnovu za protjerivanje akreditiranog hrvatskog diplomata. Navedena odluka Republike Srbije predstavlja korak prema pogoršanju međusobnih odnosa, kao i daljnjoj destabilizaciji osjetljivih regionalnih političko-sigurnosnih prilika u vrijeme kada je stabilnost na jugoistoku Europe od iznimne važnosti za cijelu Europu«, kaže se u priopćenju Ministarstva vanjskih i europskih poslova Hrvatske.

Naglašava se da taj korak predstavlja »dodatni pritisak na djelatnike hrvatskog veleposlanstva u Beogradu, koji se osobito manifestira u predizborno vrijeme u Republici Srbiji«.

»S tim u vezi izražavamo žaljenje što se anticipirana eskalacija odnosa od strane Republike Srbije u ovo vrijeme realizirala drastičnom odlukom o protjerivanju diplomata«, dodaje se.

MVEP je dodao kako zadržava pravo odgovoriti na ovaj potez »u vrijeme i na način koji odabere«.

Već dan poslije Hrvatska je uzvratila Srbiji tako što je recipročno »personom non grata« u Hrvatskoj proglašen savjetnik veleposlanstva Srbije u Zagrebu.

»Sukladno članku 9. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima, odlučili smo da se savjetnik srbijanskog veleposlanstva u Zagrebu, gospodin **Petar Novaković** proglasi personom non grata na području RH. Nota je uručena veleposlanici Srbije«, rekao je hrvatski ministar vanjskih i europskih poslova **Gordan Grlić Radman**.

Na pitanje novinara je li Hrvatska snažnije uzvratila Srbiji, jer je protjerala diplomata na višoj funkciji, Grlić Radman je rekao da je »to stvar odabira«, prenosi HRT.

Ministar je objasnio kako hrvatskom veleposlaniku u Srbiji nije objašnjen razlog za protjerivanje hrvatskog diplomata.

»Naš veleposlanik je jučer, kada je bio pozvan u Ministarstvo vanjskih poslova Srbije na uručivanje note, pitao za razlog – nije mu objašnjeno. Rečeno mu je da nije nužno reći razlog niti komentirati. Ostalo je na tome. Mi ne znamo razlog te odluke, tim više je isto tako taj čin zabrinjavajući«, rekao je.

Komentirao je pisanja srbijanskih medija koji tvrde da je razlog protjerivanja špijunaža.

»Ovdje nisu mediji zaposlenika proglasili nepoželjnim nego MVP. To je naš partner u komunikaciji. Oni nisu izrazili razloge, to je za nas relevantno, a sve druge špekulacije – kako kome odgovara«, poručio je Grlić Radman.

Srbijansko ministarstvo vanjskih poslova u utorak je nazvalo »netočnim« tvrdnje hrvatskih vlasti da je protjerivanje srbijanskog diplomata recipročna mjera za protjerivanje hrvatskog diplomatskog predstavnika iz Beograda te je od hrvatske strane zatražilo dokaze na kojima temelji svoju odluku.

U priopćenju navode kako Novaković svojim djelovanjem u Hrvatskoj »nijednog trenutka nije prekršio odredbe Bečke konvencije, niti je u Zagreb upućen da obavlja političke već konzularne poslove«.

»Zahtijevamo od hrvatske strane da nam dostavi dokaze i upozna javnost na koji način je on mogao u roku od dva mjeseca od stupanja na dužnost prekršiti odredbe Bečke konvencije«, navodi ministarstvo.

Nasuprot tome, u slučaju hrvatskog diplomata Šnajdera riječ je o »dokazanim radnjama koje predstavljaju grubo kršenje Bečke konvencije, o čemu je hrvatska strana obaviještena«, stoji u priopćenju.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini iskazao je zabrinutost najnovijom napetošću u odnosima između Hrvatske i Srbije, uvjetovanom uskraćivanjem gostoprimstva nižerangiranom hrvatskom diplomatu u Beogradu te reakcijom koja je uslijedila od strane službenog Zagreba.

»Ne ulazeći u meritum ovoga događaja, iskazujemo zabrinutost kako za budući razvoj odnosa između dviju država tako i za odnose dvaju naroda. Osobito ćemo pratiti posljedice po hrvatsku zajednicu u Srbiji, koja ulazi u još jedan izborni ciklus. Apeliramo na sve subjekte u sporu na odgovorno postupanje, a medije da svojim racionalnim pristupom i izvještavanjem pridonesu smirivanju napetosti i smanjenju antihrvatskih sadržaja u javnim narativima. I dalje ćemo nastaviti bivati konstruktivnim činiteljem u odnosima dviju država«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

H. R.

Izbori 2023.

Završnica podnošenja listi za izbore

U prethodnom sazivu Narodne skupštine koji je trajao samo godinu i pol dana manjinske stranke i koalicije su imale ukupno 13 zastupnika

Nakon republičkih i dijelom lokalnih, prošloga tjedna raspisani su i pokrajinski izbori za 17. prosinca. Za ovu odluku je od 120 zastupnika u Skupštini Vojvodine glasalo 95, protiv je bilo četvero, a nije glasalo njih devet.

»Uzimajući u obzir da je kratak vremenski razmak od izbora za narodne zastupnike do redovitih izbora za zastupnike u Skupštinu 2024., svrsishodnije je, prvenstveno s financijskog, ali i tehničkog aspekta održati izbore za zastupnike Skupštine Vojvodine 17. prosinca«, navodi se u obrazloženju odluke.

Provođenje ovih izbora prati Pokrajinska izborna komisija (PIK), koja odlučuje i o podnesenim izbornim listama. Ona utvrđuje rezultate izbora, donosi akt o podjeli mandata i podnosi konačan izvještaj uz druge poslove u svezi izbora.

»Koalicija za mir i toleranciju«

Demokratska zajednica Hrvata nastupa na izborima na listi koalicije 13 stranaka i pokreta manjinskih zajednica pod nazivom »Zajedno za budućnost i razvoj – Koalicija za mir i toleranciju« koja se nalazi pod rednim brojem 10 na republičkim izborima. Gostujući u emisiji RTV-a *Pravi ugao* predstavnik DZH-a prof. dr. sc. **Tomislav Stantić** je rekao kako se radi već više godina na ovakvoj koaliciji, ali da su tek ove godine uspjeli zajedno izići na republičke izbore dok na pokrajinske izbore ne izlaze.

»Mi smatramo da bez tolerancije među nama manjinama tako i s većinskim narodom i u regiji i šire nije moguća ekonomija i ravnomjeran razvoj«, rekao je Stantić. Na pitanje voditeljice emisije tko ima veću popularnost među glasačima, obzirom da već postoji jedna stranka u kojoj su predstavnici bošnjačkog i hrvatskog naroda, Stantić je rekao kako se to ne zna jer se nikada nisu izmjerili na izborima.

»DSHV u zadnjih 15 godina ne izlazi sam na izbore, a mi smo imali neke pokušaje s manjim ili većim uspjehom. Mi smo ponudili gospodinu Žigmanovu predizbornu koaliciju pred izbore, ali nismo dobili nikakav odgovor«, rekao je Stantić.

Pokrajinski izbori

Pokrajinska izborna komisija je do srijede proglasila izborne liste: Aleksandar Vučić – Vojvodina ne sme da stane; Ivica Dačić – Premijer Srbije (SPS i JS); Dr Vojislav Šešelj – SRS i listu Ruske stranke. Liste su predali i koalicija Novog DSS-a i POKS-a, Savez vojvođanskih Mađara i koalicija Srbija protiv nasilja.

Za kandidaturu na pokrajinskim izborima potrebno je da izbornu listu ovjerenim potpisom podrži najmanje 4.000 građana, dok je za izborne liste nacionalnih manjina potrebno 2.000 potpisa. Prema nedavno izmijenjenim pravilima, izbornu listu može podnijeti politička stranka iz registra stranaka, koalicija političkih stranaka ili grupa građana, ali ne i koalicija stranke i grupe građana. Nositelj izborne liste ne mora imati prebivalište na teritoriju Pokrajine dok kandidati moraju, što je omogućilo da **Aleksandar Vučić** bude nositelj liste SNS-a, a **Ivica Dačić** liste SPS-a na svim nivoima pa tako i pokrajinskim.

Inače, u pokrajinskoj skupštini su od 2020. većinu mandata imali Aleksandar Vučić – Koalicija za našu decu, koja je tada osvojila 498.495 glasova i 76 mandata. SPS-JS je imao 13 mandata na osnovu 90.512 glasova,

Republički izbori

Do srijede, 22. studenoga, Republička izborna komisija je proglasila 11 lista. U prva dva tjedna proglašene su liste – »Aleksandar Vučić – Srbija ne sme da stane«, koalicija SPS-JS-ZS »Ivica Dačić premijer Srbije«; »Dr Vojislav Šešelj – Srpska radikalna stranka«; koalicija Srpskog pokreta Dveri i Srpske stranke Zavetnici; Srpska koalicija NADA, lista Saveza vojvođanskih Mađara, koalicija »Srbija protiv nasilja«, koalicija SPP-DSHV. U posljednjih tjedan dana proglašene su još tri liste: lista SDA Sandžaka – dr. Sulejman Ugljanin, zatim koalicija 13 manjinskih stranaka pod nazivom »Zajedno za budućnost i razvoj – Koalicija za mir i toleranciju« i lista »Narodna stranka – Siguran izbor, ozbiljni ljudi – Vuk Jeremić, dr. Sanda Rašković Ivić, Siniša Kovačević, Vladimir Gajić, Marina Lipovac Tanasković.

DSHV i na pokrajinskim izborima

Na sjednici Predsjedništva DSHV-a, održanoj 17. studenog, jednoglasno je potvrđen prijedlog da ova stranka sudjeluje na izborima za zastupnike Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine. Na isti je način potvrđen Sporazum o koaliciji DSHV-a i Stranke pravde i pomirenja za pokrajinske izbore. Naziv izborne liste je »Tomislav Žigmanov – Ujedinjeni za pravdu – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Usame Zukorlić – Stranka pravde i pomirenja – Bošnjaci Sandžaka«. Nositelj izborne liste i prvi na listi je **Tomislav Žigmanov**, a potvrđeni su i ostali kandidati DSHV-a. Ovoga tjedna DSHV intenzivno prikuplja potpise podrške za svoju izbornu listu na pokrajinskim izborima u mjestima gdje žive Hrvati širom Vojvodine.

SVM je tada osvojio 75.218 glasova i 11 mandata, koalicija Vojvođanski front 41.455 glasova i 6 mandata, po 5 mandata imali su lista DSS-a pod nazivom Metla 2020 s osvojenih 35.479 glasova i koalicija Za Kraljevinu Srbiju s osvojenih 34.083 glasova, SRS je osvojila 26.489 glasova i 4 mandata. Te godine cenzus nisu prošle manjinske koalicije – Koalicija za mir **Čedomira Jovanovića** koja je osvojila 4.658 glasova te koalicija Stranke pravde i pomirenja i Demokratske partije Makedonaca **Muamera Zukorlića** koja je tada osvojila 3.070 glasova. Jedan broj stranaka koji je tada bio okupljen u Savezu za Srbiju bojkotirao je izbore.

Na pokrajinskim izborima se glasa za izbornu listu na kojoj su kandidati za zastupnike, a mandati se raspodjeljuju izbornim listama razmjerno broju dobijenih glasova, primjenom sustava najvećeg količnika, odnosno primjenom D'Ontovog sustava. U raspodjeli mandata sudjelovat će samo izborne liste koje su dobile najmanje tri posto glasova, a izborne liste nacionalnih manjina sudjelovat će u raspodjeli mandata i kada dobiju manje od tri posto glasova tako što se količnici njihovih izbornih lista uvećavaju za 35 posto.

Manjinske stranke u Narodnoj skupštini 2022.

U prethodnom sazivu Narodne skupštine, koji je trajao samo godinu i pol, manjinske stranke i koalicije su imale ukupno 13 zastupnika koji su predstavljali Albance, Bošnjake, Hrvate i Mađare.

Na izborima za zastupnike Narodne skupštine koji su održani 3. travnja 2022. godine bilo je ukupno 6.502.307 birača upisanih u birački popis, a od toga je izišlo 3.810.559, odnosno 58,60 %. Za predstojeće izbore jedinstveni birački popis se zaključuje 25. studenoga u ponoć.

Najveći postotak glasova 48 % je 2022. godine osvojila lista Aleksandar Vučić – Zajedno možemo sve, ukupno je to bilo 1.635.101 osvojenih glasova i 120 mandata. Na drugom mjestu je bila lista Marinika Tepić – Ujedinjeni za pobjedu Srbije s osvojenih 520.469 (15,2 %), odnosno 38 mandata. Na trećem mjestu je bila lista Ivica Dačić – Premijer Srbije s osvojenih 435.274 glasova (12,4 %), odnosno 31 mandat. Lista Dr Miloš Jovanović – Nada za Srbiju je imala 204.444 osvojenih glasova (6 %) i 15 mandata, lista Moramo 178.733 glasova (5,2 %) i 13 mandata, Dveri i POKS 144.762 glasova (4 %) i 10 mandata, Zavetnici su imali 141.227 osvojenih glasova (4 %) i 10 mandata.

Od manjinskih lista i koalicija Savez vojvođanskih Mađara je 2022. osvojio 60.313 glasova (2 %) i imali su 5 mandata, lista Muftijin amanet – Stranka pravde i pomirenja osvojila je tada 35.850 glasova (1,2 %) i 3 mandata, Zajedno za Vojvodinu – Vojvođani (u kojoj je bio i kandidat DSHV-a) su osvojili 24.024 glasa (0,8 %) i dva mandata kao i SDA Sandžaka Sulejman Ugljanin s osvojenih 20.553 glasa (0,8 %). Koalicija Albanaca doline je s osvojenih 10.165 glasa (0,4 %) imala jedan mandat.

J. D.

Multikulturalnost i/ili interkulturalnost

Jedni pored drugih ili jedni s drugima?

*»Za naše višenacionalno i pluralističko društvo posebno je značajno pravo na izbor i izražavanje vlastite kulturne pripadnosti«, kazao je Tomislav Žigmanov * »Bojim se da smo se zatvorili u svoje male zajednice, nema više višejezičnih medija, imamo svoje medije u okviru svoje zajednice«, kazala je Dubravka Valić Nedeljković*

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u suradnji s Pokrajinskim tajništvom za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama organiziralo je prošlog petka, 17. studenoga, u Novom Sadu, u zgradi RTV Vojvodine koja emitira program na 16 jezika, društveni dijalog »Multikulturalnost i interkulturalnost u Republici Srbiji – dobre prakse i izazovi«. Ovaj dijalog je održan u sklopu obilježavanja 75 godina od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i Međunarodnog dana tolerancije, koji se obilježava svakog 16. studenoga, s namjerom da se, naročito mlađim generacijama, ukaže na značaj univerzalnih vrijednosti i kulture ljudskih prava. Sukladno tim idejama održane su dvije panel diskusije: »Kultura kao osnov multikulturalnosti« i »Uloga medija – od multikulturalnosti do interkulturalnosti«. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u suradnji s državnim tijelima i institucijama, organizacijama civilnog društva, kao i međunarodnim partnerima do 10. prosinca provodi program »75 dana za 75 godina Univerzalne deklaracije« s namjerom da se ukaže na značaj univerzalnih vrijednosti i kulture ljudskih prava, naročito mlađim generacijama.

Suživot različitih grupa

Dijalog je otvorio ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Srbije **Tomislav Žigmanov** istakavši da je za naše višenacionalno i pluralističko društvo posebno značajno pravo na izbor i izražavanje vlastite kulturne pripadnosti. Ovi fenomeni, rekao je Žigmanov, potiču na razmišljanje o kulturnom identitetu, ali i razlikama jezične, etničke, religiozne i druge prirode, o borbi protiv predrasuda i netolerancije, o putu k mirnom suživotu među narodima, pojedincima ili grupama različitog porijekla, o jednakim mogućnostima i pristupima obrazovanju ili kod različitih vjeroispovijesti.

Pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Dragana Milošević** podsjetila je da je Skupština Autonome Pokrajine Vojvodine 2018. godine, 10. prosinca – dan na koji je prije 75 godina

Generalna skupština Ujedinjenih naroda usvojila Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima – proglasila jednim od datuma od pokrajinskog značaja i usvojila pokrajinsko priznanje za doprinos ljudskim i manjinskim pravima koje nosi ime **Ljudevita Mitačeka**.

Navodeći pokrajinske potpre za nacionalne manjine, Milošević je izdvojila kontinuiranu potporu medijima na jezicima nacionalnih manjina.

»To se sasvim konkretno odnosi na direktnu financijsku potporu RTV Vojvodine, kao regionalnom javnom servisu u okviru kojega se proizvode i emitiraju programi na jezicima nacionalnih zajednica, kao i na sufinanciranje tiskanja novina čiji su izdavači nacionalna vijeća nacionalnih manjina i konačno na sufinanciranje projekata na jezicima nacionalnih manjina, a koje realiziraju privatni mediji i mediji civilnog društva. To su praktični mehanizmi za očuvanje i unaprjeđenje multikulturalnosti u Pokrajini«, kazala je Milošević.

Od 2016. godine Pokrajina je kroz direktno i projektno financiranje nacionalnim manjinama dodijelila 2,7 milijardi dinara.

»Ovo je osnovni uvjet da se zaštiti jezik, kulturni, etnički i vjerski identitet«, kazao je pomoćnik pokrajinske tajnice za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Dragan Traparić** i dodao kako će vojvođanski primjer financiranja medija na jezicima nacionalnih manjina biti primijenjen na cijelom teritoriju Srbije, što je definirano novim Zakonom o javnom informiranju.

Više od »light« teme

U srži interkulturalnosti je dijalog i susret između dvije strane koje se žele razumjeti.

»Interkulturalnost se često shvaća kao neka 'light' tema. Ajmo malo kulture, malo hrane, malo glazbe, ali pristup interkulturalnosti određuje hoćemo li ili ne živjeti u miru. Istraživanja provedena posljednjih godina pokazuju da mladi ljudi i dalje imaju izraženu etničku distancu prema određenim nacionalnim manjinama. To je alarm za sve nas, jer sve dobre stvari koje su do sada urađene možda nisu dovoljne. Za početak bilo bi sjajno da kroz ra-

zličite projekte uključujemo mlade ljude», kazao je **Demir Mekić** iz Beogradskog centra za ljudska prava.

Primjere kulturnih praksi koji uključuju više nacionalnih manjina u svojem obraćanju istaknuo je **Josip Bako** iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

»U znanstvenom časopisu *Godišnjak za znanstvena istraživanja* pišu i autori koji dolaze iz većinskog naroda, a u časopisu za književnost i umjetnost *Nova riječ* na hrvatski jezik prevode se djela značajnih umjetnika iz drugih nacionalnih manjina. Skupa s drugim zavodima za kulturu, ZKVH je sudjelovao 2018. na zajedničkoj izložbi *Slikom zajedno*, a izložba je bila koncipirana tako da je svaka zajednica predstavila jednog svog značajnog umjetnika. Odličan primjer dobre prakse je i koncert *Cvijet raznolikosti*, na kojem su sudjelovali glazbenici iz različitih zajednica«, kazao je Bako istaknuvši i nekoliko primjera kulturnih programa koje organiziraju kulturne udruge, a u kojima sudjeluju i pripadnici drugih nacionalnih manjina i većinskog srpskog naroda.

Potreba za lokalnim višejezičnim medijima

Pomoćnik glavnog i odgovornog urednika Drugog programa RTV Vojvodine **Attila Márton** istaknuo je koncept RTV Vojvodine gdje se na jezicima nacionalnih manjina izvještava o toj manjini, i ne samo o njoj već i o drugim važnim temama.

»Očuvanje jezične raznolikosti ključna je stvar. I to nije pitanje, ali jeste pitanje izvještavati ili ne samo o svojim temama. Ja sam protiv toga da se izvještava samo o 'svojim' temama; 'svoje' teme ne postoje, jer nešto zavrjeđuje ili ne zavrjeđuje biti tema, bez obzira na jezik«, kazao je Márton i dodao da se često mogu čuti i kritike kako se na ekranu vide samo folklor i običaji, ali to su događaji značajni za nacionalne manjine i logično je da novinari o njima izvještavaju.

Kao emisiju koja program emitira na više jezika, a mogu je pratiti i pripadnici većinskog naroda, Márton je izdvojio i *Paletu*.

»*Paleta* se emitira na 10 jezika, tjedno je to tisuću minuta programa iz manjinskih redakcija koji je titlovan na srpski i koja se emitira na Prvom i Drugom programu RTV Vojvodine«, kazao je Márton.

Medijska stručnjakinja **Dubravka Valić Nedeljković** vratila se u razdoblje pritavizacije medija, naglašavajući

da je »vulgarna privatizacija bila pogubna za višejezične medije«.

»Ideja da država izađe iz vlasništva u medijima jeste europska, demokratska ideja, ali ona mora imati niz smjernica i pravila dobre prakse i mogućnosti da ti mediji prežive, a ne da budu otkupljivani većinom od osoba koje ništa ne znaju o medijima, a posebno kada su u pitanju višejezični mediji. Poslije završetka privatizacije više nije ostao nijedan višejezični medij, svi su ostali ili neprivatizirani ili su vrlo brzo ugašeni. Devastiranje medija u Vojvodini počela

je 90-ih godina. Prije toga Vojvodina je imala 33 višejezične radijske postaje, više od 140 medija u Srbiji koji su u cijelosti ili jednim svojim dijelom bili višejezični. Sada je fokus na RTV Vojvodine, koja na svojim plećima treba izgurati sve potrebe nacionalnih manjina za ostvarivanje prava na informiranje na materinskom jeziku«, kazala je Valić Nedeljković.

Ona je podsjetila da je uloga medija informiranje, educiranje i kvalitetna zabava.

»Te tri uloge ne mogu se ostvariti u jednom satu tjedno ili za 15 minuta u nekom trenutku, koliko imaju neke nacionalne manjine. Zalažem se da se polako ponovo uspostavlja mreža lokalnih medija. Lokalni mediji su nam potrebni, potrebne su nam lokalne višejezične redakcije. Ako znamo jezik sredine u kojoj živimo, potičemo dijalog među ljudima, bolje razumijevanje, prihvaćanje kulture drugih, zajedničko razmatranje onoga što je problem naše zajednice. Sada se bojim da smo se zatvorili u svoje male zajednice, nema više višejezičnih medija, imamo svoje medije u okviru svoje zajednice«, zaključila je Valić Nedeljković.

U panel diskusiji koja je bila posvećena medijima govorio je i **Dalibor Mergel**, jedan od urednika u hrvatskoj redakciji Drugog programa RTV Vojvodine.

Z. V.

Održan 28. Forum hrvatskih manjina

Posvećenost Hrvatima koji žive izvan granica Hrvatske

»Ukazali smo na izazove s kojima se susrećemo, od nijekanja našeg hrvatskog jezika i identiteta, kako proglašavanjem jezikom bunjevačkog govora tako i tzv. svojatanjem kulturnih dobara, u čemu smo također imali stručnu pomoć u institucijama Hrvatske«, kazala je Katarina Čeliković

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika održan je 17. studenoga ove godine 28. Forum hrvatskih manjina, u prostorima Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu. Na Forumu su sudjelovali predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica iz Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Sjeverne Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije.

Prije početka radnog dijela Forumu sudionike je u Predsjedničkim dvorima primio predsjednik Hrvatske **Zoran Milanović**. Prije početka radnog dijela Forumu prisutne su na početku pozdravili ravnatelj Hrvatske matice iseljenika **Mijo Marić**, izaslanik predsjednika hrvatske Vlade i ministar vanjskih poslova **Gordan Grlić Radman** i saborska zastupnica **Zdravka Bušić**, izaslanica predsjednika Hrvatskog sabora **Gordana Jandrokovića** i predsjednica Odbora za Hrvate izvan Hrvatske.

Svi su istakli kako su relevantne institucije u Hrvatskoj desetljećima pokazivale posvećenost pitanjima života i rada Hrvata koji žive izvan granica Hrvatske, o čemu svjedoči i organizacija ovog Forumu već dvadeset i osmi put. Hrvatska je svjesna značaja, doprinosa i potencijala Hrvata koji žive izvan matične domovine, a skrb o očuvanju hrvatskog identiteta, potpora njihovom životu i radu, bit će uvijek na prvom mjestu.

Suradnja kulturnih, obrazovnih i znanstvenih ustanova

Stručni skup za razmatranje tematike vezane uz hrvatsku manjinu u prostoru srednje i jugoistočne Europe, ove je godine za temu izabrao »Veze hrvatskih manjinskih zajednica s obrazovnim, kulturnim i znanstvenim ustanovama u Republici Hrvatskoj u desetljeću hrvatskoga članstva u Europskoj uniji«. Cilj ovogodišnjeg Forumu bio je valorizacija dosadašnje suradnje obrazovnih, kul-

turnih i znanstvenih ustanova kako bismo učinkovitije prepoznavali potrebe hrvatskih manjinskih zajednica. Sudionici Forumu tako su propitivali više područja: pozitivne prakse proizašle iz suradnji hrvatskih manjinskih zajednica s obrazovnim, kulturnim i znanstvenim ustanovama u Hrvatskoj; projekti i programi realizirani u suradnji s regionalnom i lokalnom samoupravom u Hrvatskoj;

Lajčo Perušić, Katarina Čeliković i Ivo Martinović

konkretne potrebe za stručnim suradnicima s područja obrazovanja, kulture i znanosti; izazovi u realizaciji veza s obrazovnim, kulturnim i znanstvenim ustanovama u Hrvatskoj; alternativa, umrežavanje i suradnja s drugim hrvatskim manjinskim zajednicama.

Forum hrvatskih manjina održan je u dvije sesije. U prvoj sesiji temu Forumu razrađivali su istaknuti hrvatski stručnjaci i znanstvenici čija su postignuća u 21. stoljeću u području suradnje s kulturnim, obrazovnim i znanstvenim institucijama najvidljivija. Pozvani izlagači bili su doc. dr. sc. **Milan Bošnjak** iz Središnjeg državnog ureda za

FOTO: Zlatko Žužić

Hrvate izvan Hrvatske, prof. dr. **Sanja Vulić** s fakulteta Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, izv. prof. dr. sc. **Marijeta Rajković Iveta** s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, **Mirjana Ana – Maria Piskulić** iz hrvatskog Ministarstva kulture i medija, **Ivo Kujundžić**, urednik Međunarodnog programa Hrvatske radiotelevizije i **Doris Vučković**, također s Hrvatske radiotelevizije.

Uz predstavnike hrvatskih manjinskih zajednica, na Forumu su govorili i predstavnici brojnih hrvatskih obrazovnih, kulturnih i znanstvenih institucija koje pozitivnim praksama suradnje s Hrvatima izvan domovine mogu doprinijeti poboljšanju kulturnih, obrazovnih i znanstvenih veza između Hrvatske i manjinskih zajednica.

Iz Srbije na Forumu je sudjelovala ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković** te predstavnici Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu: predsjednik **Ivo Martinović**, član Glavnog odbora **Marko Raič** i tajnik **Zlatko Žužić**.

»Forum hrvatskih manjina u kvalitetnoj organizaciji Hrvatske matice iseljenika ove je godine pred nas stavio važnu temu na koju smo i mi iz Srbije odgovorili ozbiljno i pripremljeno i pokazali ne samo brojne rezultate već i naše planove u kojima će nam trebati i u kojima računamo na pomoć Hrvatske. Velika nam je podrška Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koji u ime hrvatske Vlade pruža pomoć u obrazovanju, kulturi, u infrastrukturnim projektima. Ukazali smo na izazove s kojima se susrećemo, od nijekanja našeg hrvatskog jezika i identiteta, kako proglašavanjem jezikom bunjevačkog govora tako i tzv. svojatanjem kulturnih dobara, u čemu smo također imali stručnu pomoć u institucijama Hrvatske. Stoga je za pohvalu veliki broj predstavnika hrvatskih institucija, od Ministarstva kulture i medija, Nacionalne i sveučilišne knjižnice, instituta, fakulteta i medija – koji su ponudili različite vidove suradnje te skup učinili korisnijim, jer su se i ovdje počele planirati određene aktivnosti«, kaže za *Hrvatsku riječ* Katarina Čeliković.

Predsjednik Zajednice PHSBB Ivo Martinović, u ime Zajednice pozdravio je sve prisutne i zahvalio se Sre-

dišnjem uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, bez čije financijske pomoći ne bi bilo moguće realizirati mnoge projekte koje provode manjine u svojim sredinama, te istakao »kako smo mi koji smo doselili u Hrvatsku pod teškim okolnostima sada dio hrvatskog korpusa koji najviše suosjeća i razumije sve izazove s kojima se sreće hrvatska manjina koja je ostala živjeti u Srbiji, te da upravo mi možemo i trebamo biti partner koji će svojim angažmanom konstruktivno pomoći u učinkovitom prevladavanju tih izazova«.

Zaključci

U skladu s temom 28. Foruma hrvatskih manjina, a uzimajući u obzir dosadašnji stupanj i kvalitetu kulturnih, obrazovnih i znanstvenih veza matične države i hrvatskih nacionalnih manjina u Europi, prisutni su valorizirali imenovanu temu i koncipirali sljedeće zaključke: »Zauzima-mo se za provedbu međunarodnih pravnih obveza glede manjinskih prava; podupiremo skrb Republike Hrvatske u nastojanjima za potpuniju provedbu ratificiranih sporazuma o zaštiti prava hrvatskih manjina koje je Republika Hrvatska potpisala s njihovim domicilnim državama; veze Hrvata izvan RH s hrvatskim manjinskim zajednicama u području obrazovnih, kulturnih i znanstvenih ustanova u RH valja ojačati uključivanjem manjinskih zajednica u sve obrazovne, kulturne i znanstvene manifestacije u RH; predstavnike institucija RH valja uključiti u sve manifestacije hrvatskih manjinskih zajednica s reprezentativnim uzorcima nacionalne kulture; hrvatske manjinske institucije trebale bi dva puta godišnje napraviti prijedloge potrebnih/potencijalnih suradnji s hrvatskim kulturnim, znanstvenim i obrazovnim institucijama (nastavnicima i studentima), dostaviti ih Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan RH/ili HMI, koji će ih javno objaviti/uputiti nastavnicima; podržavamo razmjenu reprezentativnih uzoraka nacionalne kulture koju provodi Ministarstvo kulture i medija«.

Zlatko Žužić i HMI

Marko Gabrić, predsjednik Udruženja poljoprivrednih proizvođača Subotice

Bez pritiska javnosti nema uspjeha u pregovorima

»Oni koji su baš mali proizvođači možda imaju 1.000 eura duga, ali veliki će imati recimo 10.000 ili 100.000 eura raznih dugovanja. Poanta je kako su ljudi ostali dužni, kako zadrugama, poljoapotekama, tako i bankama. Nisu uspjeli vratiti svoja zaduženja iako je godina bila solidna s prinosima, samo što je cijena po kojoj se plasira proizvedena roba katastrofalna.«

Intervju vodio: Ivan Ušumović

Preko 80 posto poljoprivrednih udruženja u Srbiji odlučilo je izaći prošloga tjedna na prosvjede te prosvjednim vožnjama i blokadama ceste izraziti svoje nezadovoljstvo zbog nepoštovanja i neispunjavanja obveza potpisanih od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede s poljoprivrednim udruženjima. Diljem Vojvodine, a i Srbije, poljoprivrednici od 10 ujutru do 16 popodne blokiraju promet u nadi da će se sporne točke iz sporazuma što prije razriješiti. Nezadovoljni poljoprivredni proizvođači s teritorija grada Subotice okupljaju se svakodnevno od jutra do večeri, te prosvjednim vožnjama po kružnim tokovima skreću pažnju na svoju problematiku. Kako smo imali priliku čuti prošloga tjedna, poljoprivrednici prosvjeduju zbog nepoštovanja sporazuma koji je potpisan u svibnju ove godine s Ministarstvom poljoprivrede, tj. nije ispunjen u potpunosti. Sporne su dvije točke – prva je uređenje tržišta i burze, a druga plavi dizel. Povodom ovih prosvjeda razgovarali smo s predsjednikom Udruženja poljoprivrednih proizvođača Subotice **Markom Gabrićem**.

► **Kada ste osnovali vaše udruženje poljoprivrednika?**

Naše udruženje je osnovano prije skoro godinu dana, nakon prošlogodišnjih prosvjeda koji su bili u kolovozu. Poslije više od deset godina okupio se veći broj poljoprivrednika na nekim prosvjedima, stoga smo došli na ideju osnovati udruženje poljoprivrednika koje obuhvaća sve grane proizvodnje. Među nama su ratari, stočari, povrtlari... i borimo se za prava svih poljoprivrednih proizvođača koji samo žele živjeti od svoga rada. Zato smo i ovdje na

ovim prosvjedima, jer želimo bolji položaj poljoprivrednika.

► **Kakvo je stanje u poljoprivredi po Vašem mišljenju u posljednjih pet, tri i ove godine?**

U posljednjih pet godina, prije korone, pa i dok je korona trajala, moglo se donekle živjeti od poljoprivrede, tj. još je i bilo neke zarade. Posljednje dvije do tri godine su zaista katastrofalne. Sve što smo uspjeli zaraditi par godina unazad uložili smo u ove tri godine što nas je dovelo do ruba propasti. Ljudi su zbog ovakvih neprilika došli do toga da moraju prodavati zemlju koju su im djedovi i očevi generacijama stjecali, odvajali od usta kako bi ukрупnjavali svoja imanja. Radiš kao odgovoran čovjek, ne ideš u kavane, šparaš, pa opet dođeš do situacije gdje prodaješ zemlju kako bi razdužio svoja dugovanja, a pritom si vrijedno radio. Zar to nije potpuni apsurd? Pitam evo bilo kojeg građanina: bi li radio dvije cijele godine da mu nitko ništa ne plati, nego on na kraju mora doplatiti za sve što je radio? Zaista bih volio da se svi zapitaju. Nameti su veliki, cijene umjetnog gnojiva su enormne, a naša roba je prejeftina. Došli smo do situacije da ne možemo platiti gorivo za jesenske radove na poljima.

► **Što je sve dogovoreno u svibnju između Vlade i udruženja, što je ispoštovano, a što nije?**

Nakon prosvjeda u svibnju, što se tiče ratarskog dijela, dogovoreno je 18.000 dinara po hektaru, iako smo mi tražili 35.000, što je jedan od zahtjeva za 2024. godinu. Također, bilo je dogovoreno da se ukida pola odvodnjavanja ove godine, a u potpunosti bi se trebalo ukinuti 2024. godine, što se opet izmulo na neki način i nije se ispunilo. Ljudima i danas stižu zaduženja za treći kvartal, tko nije

platio prošli stiže i kamata. Uopće ne znamo što će biti s odvodnjavanjem. Dogovoren je i takozvani plavi dizel, zamolili su nas da se strpimo kako oni ne bi morali odmah mijenjati zakon o refakciji, međutim, ništa se nije poduzelo po tom pitanju. Oni nama sada nude refakciju od 50 dinara, a prije je bilo dogovoreno da se cijela akciza ukloni. Također, bilo je govora o tome da na svakoj crpki bude mogućnost točenja plavog dizela, jer jednostavno neki poljoprivrednici su udaljeni 40 kilometara od NIS crpke, pa im se ne isplati voziti 80 kilometara da bi sipali gorivo u traktor. Treba uzeti u obzir, ako se zaletimo u njive teškom mehanizacijom, potrošimo 60 litara goriva za jedno prijevodne. Što se tiče stočara, obećano je 19 dinara premije za mlijeko, 40.000 dinara za priplodne krave, donesene su kvote na uvoz mlijeka, sve što se tiče stočarskog dijela se isplaćuje. Ono što je zapravo svima jako bitno, to je burzansko uređenje ili uređenje tržišta, to nam je bio izuzetno važan zahtjev. Apsolutno ništa nije urađeno po tom pitanju. Nama je cilj postojanje robne burze, da imamo robne zapise, to je jedna vrlo opširna tema koja ne može stati ovdje. Postoji nacrt zakona koji stoji u Skupštini, nitko ga još nije usvojio, a stoji tamo već 10 godina i stvarno ne razumijem zašto se ne implementira. Svaki grad bi tako imao svog javnog skladištara, postojao bi robni zapis, ova-ko nam je najbliži javni skladištara u Somboru, to je *Meteor komerc*. To znači da mi trebamo sjesti u traktore, vući teret 60 kilometara u jednom smjeru kako bismo predali svoju robu kod njih. S druge strane, kada pozovemo *Meteor komerc* s namjerom da odnesemo svoju robu i predamo je njima za robnu rezervu, dobijemo odgovor kako su im popunjeni kapaciteti i ne primaju ništa. Zato je bitno urediti to područje. Svaki grad bi imao svog javnog skladištara kojem bismo predavali robu i dobili robni zapis, što bi slu-

žilo kao hartija od vrijednosti s kojom bismo mogli kupovati umjetno gnojivo ili bilo što drugo što nam je potrebno za idući proizvodni ciklus.

► Koji su zahtjevi poljoprivrednika za 2024. godinu?

Za 2024. su zahtjevi sljedeći: subvencije po hektaru za biljnu proizvodnju u iznosu od 35.000 dinara, najkasnije do 31. 3. tekuće godine, što je opravdano u svakom smislu. Ne možemo mi proizvoditi jeftinu hranu, jer kako smo vidjeli, donesen je zakon da će subvencija biti 12.000 dinara za sljedeću godinu. Ne možemo mi sa 100 eura po hektaru opstati, ne znam dokle ćemo moći konstantno ići protiv sebe. Želimo brisanje poljoprivrednika iz kreditnog biroa i subvencionirane kredite tijekom cijele 2024. godine s kamatom od jedan posto kojim se mogu i refinancirati postojeći krediti, budući da ljudi jednostavno nemaju novca da ih vraćaju. Premije za mlijeko da ostanu 19 dinara, poticaji za priplodne muzne krave od 40.000 dinara po grlu, jednokratnu stimulaciju za odgoj junica na prijelazu u kategoriju priplodne mliječne krave u iznosu od 100.000 dinara. Trebaju se ukinuti ograničenja od 19 grla goveda za natječaj nabave opreme za stočarsku proizvodnju i da se radi na stimulaciji za odgoj tova junadi domaćih rasa, a ne onih iz uvoza u iznosu od 25.000 dinara po grlu. Sljedeće što nam je bitno je rješavanje problematike dugova i nalaženje rješenja za izmjenu Zakona PIO za poljoprivrednika.

► U raznim medijima smo mogli vidjeti kako su ovo prosvjedi velikih poljoprivrednika, kako među vama nema manjih proizvođača, pa me interesira Vaš komentar na takve objave.

Evo mogu slobodno reći kako sam ja osobno jedan od manjih poljoprivrednika, obrađujem oko 55 jutara zemlje.

Bilo koju količinu obrađivali, jednostavno neisplativo je. Tko ima više zemlje, ima više troškova i više gubi, a tko ima manje zemlje, kada sve troškove isplati opet je u gubitku. Evo čist primjer: kod mene u selu mi se žalio čovjek kako ima pet jutara zemlje, morao je dignuti kredit kako bi isplatio svoja dugovanja od ulaganja u proizvodni ciklus. Znači, je li u pitanju 5, 55, 105, 1.005 jutara zemlje, ista je situacija, samo su u pitanju nule između. Moram naglasiti kako ove i prošle godine zaista nitko nije pošteđen, svi su u istim problemima. Oni koji su baš mali proizvođači možda imaju 1.000 eura duga, ali veliki će imati recimo 10.000 ili 100.000 eura raznih dugovanja. Poanta je kako su ljudi ostali dužni, kako zadrugama, poljoapotekama, tako i bankama. Nisu uspjeli vratiti svoja zaduženja iako je godina bila solidna s prinosima, samo što je cijena po kojoj se plasira proizvedena roba katastrofalna. Zato sam maločas govorio o robnoj burzi. Tu bismo obuhvatili sve poljoprivrednike, čak i onaj najmanji poljoprivrednik bi mogao trgovati svojom robom. Imao bi mogućnost odlučivanja o tome kada će prodati svoju robu, mogao bi unaprijed prodati po boljoj cijeni recimo, tako da bi to doticalo zaista sve. Imam jedan dobar primjer: kolega iz Kikinde je uspio zaobići zadrugu i prodati žito bez posrednika izvozniku. Cijena po kojoj je prodao je 27 dinara, plus PDV. Mi sada kada bismo otišli u zadrugu, dobili bismo 19 dinara za žito. Zato je bitna robna burza, jer se svi posrednici ugrađuju svojim dijelom u našu cijenu. Mi najviše radimo, a najmanje zaradimo. Jedina burza koju mi imamo je privatna burza u Novom Sadu. Fali nam državna burza koja će urediti cijene. Ovako je cijena žita od prošle godine pala s 42 dinara na 19. Da imamo *fjučerse*, mogli bismo unaprijed računati na cijenu, neke burze čak dvije godine unaprijed znaju kako će se kretati roba.

► **Kako komentirate napise u medijima o političkoj konotaciji poljoprivrednih prosvjeda?**

Naravno da je tako nešto plasirano u medije, izbori idu, ali vidite, mi se ne možemo oslanjati na to kada će biti izbori, a kada neće. Mi smo u gadnim problemima, mi nismo nikakva stranka, niti iza nas stoji bilo kakva politička opcija, niti mi podržavamo bilo kakvu stranku. Mi smo odmah na početku rekli: može doći bilo koja stranka, ali s trideset traktora. Te političke izjave ili tome slično, to je samo propaganda koja je usmjerena protiv nas. Čak je i predsjednik Srbije rekao »uzimate naše pare«. Samo ne znam tko će stvoriti onda sve te njihove pare ako se mi ugasimo, mi koji ih proizvodimo. Poljoprivreda je jedna ogromna grana naše privrede i smatram kako veliki dio bruto domaćeg proizvoda upravo dolazi iz poljoprivrede. Mi samo tražimo novac koji nama pripada. Mislim da imamo osnovno pravo tražiti sve što imaju naše kolege iz inozemstva i okolnih zemalja poput Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Mađarske, itd.

► **Kakva je situacija sa subvencijama za poljoprivrednike u državama iz okruženja?**

Poljoprivrednici u okolnim zemljama imaju veće subvencije pa mogu biti konkurentni i s ovakvom cijenom robe, što kod nas nije slučaj. Baš je interesantan primjer Hrvatske: dosta su uložili u razvitak poljoprivrede, imaju

odlične subvencije koje iznose 300 eura po hektaru, što je isto kao i u Mađarskoj, a plavi dizel im je dostupan na svakoj benzinskoj postaji. Plavi dizel je nešto što je potpuno normalno svuda u Europi, zato ne znam što je problem da ga imamo i mi. Cijena plavog dizela u Hrvatskoj je sada 0.92 eura po litri, a mi trebamo dati sada 204 dinara i onda čekati tko zna koliko da nam se uplati nazad ta refakcija. Poznajući brzinu administracije kod nas, čekali bismo previše na te novce. U prilog tome govori činjenica kako postoje poljoprivrednici koji i dalje čekaju na novac od subvencija za biljnu proizvodnju od ove godine, a prosinac nam kuca na vrata, što je apsurd. Navodno je isplaćeno 97 posto, ali sudeći po pričama koje čujemo od ljudi, ne možemo biti sigurni u to. Zato i tražimo da se od iduće godine uplaćuju subvencije do 31. 3. kako bi ljudi mogli uložiti u nov proizvodni ciklus.

► **Jeste li u redovitom kontaktu s ostalim poljoprivrednim udruženjima u Srbiji?**

Trenutno smo u vrlo aktivnoj komunikaciji s udruženjima koja organiziraju prosvjede, imamo redovite sastanke čak dva puta tjedno sada kad je ovakva gužva. Djelujemo zajedno, kako bismo poboljšali status poljoprivrednika u Srbiji. Vidite, mi smo za pregovore, mi nismo za ove prosvjede, ni nama se ne stoji ovdje; mučimo ljude kojima je to preko glave, a i nama je. Bio sam na pregovorima u svibnju kada su traktori bili vani, pregovarali smo normalno. Kada smo poslije toga otišli bez traktora na ulicama, to nije bilo pregovaranje nego skidanje s dnevnog reda. Čim se stvori pritisak građana, drugačija je priča. Koliko puta sam bio ispred Vlade, ljudi tamo prosvjeduju, nitko ne obraća pažnju na njih. Bez pritiska javnosti, nema uspjeha u pregovorima. Žao nam je što se na ovakav način moramo boriti za svoja prava.

► **U utorak je održan sastanak poljoprivrednika s Vladom Srbije, nakon kojeg je zakazan novi za nedjelju u Kisaču s ministricom poljoprivrede i premijerom Anom Brnabić. Što su prijedlozi Vlade i kakvi su vaši stavovi povodom istih?**

Za robnu burzu će biti formirana radna grupa kako bi se pojednostavila procedura za registrirana poljoprivredna gospodarstva i organizatore proizvodnje za dobijanje dozvole za izvoz. Time bi se skratio put između proizvođača i izvoznika, tj. zaobišli bi se posrednici. Što se tiče odvodnjavanja, poslat će knjižna odobrenja kojima se ukida plaćanje za treći i četvrti kvartal ove godine, a u potpunosti za 2024. godinu. Umjesto plavog dizela dan nam je prijedlog za 129 din/l dizela na NIS postajama, odnosno 179 dinara minus 50 dinara refakcije po litri, do 100 litara po hektaru, odnosno do 100 hektara. Ukoliko netko nema NIS poljoprivrednu karticu, može podnijeti zahtjev i bit će mu odobrena za dva tjedna. Ako se toči na drugim crpkama, dobit će se samo 50 dinara refakcije. Glede subvencija, obećano nam je 18.000 dinara do 31. 3., a 17.000 dinara nakon sjetve za sjemena i repromaterijal. Odlučili smo ostaviti traktore po strani na cestama do sastanka u nedjelju, te ćemo nakon toga odlučiti koji su nam daljnji koraci.

Potpisivanje ugovora organizacija nacionalnih manjina i Ministarstva za ljudska i manjinska prava

Pet projekata hrvatske manjine dobilo sredstva

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Srbije **Tomislav Žigmanov** potpisao je 16. studenoga u palači *Srbija* u Beogradu sa 72 institucije i organizacije nacionalnih manjina ugovore o dodjeli sredstava iz Proračunskog fonda za nacionalne manjine za 2023. godinu.

čajne biblioteke *Biblioteca Croatica*» (500.000); HBKUD *Lemeš*, Lemeš – »Memorijal *Antun Aladžić*« (500.000) i HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – »Sjećanje na Olivera Dragojevića« (300.000).

Obraćajući se prisutnima, ministar Žigmanov je naglasio da se razvoj dijaloga, bolje upoznavanje i razumije-

vanje među različitim zajednicama u Srbiji ostvaruje i kroz podršku koja se pruža razvoju kulturnih praksi nacionalnih zajednica, multijezičnim i multikulturalnim projektima koji se, između ostalog, financiraju iz Proračunskog fonda za nacionalne manjine.

Istaknuo je Žigmanov kako je Savjet za nacionalne manjine Vlade Srbije usvojio prijedlog nacionalnih vijeća za područje financiranja da u ovoj godini kultura bude područje od izuzetnog značaja za očuvanje nacionalnog identiteta.

Ministar je dodao kako je interesiranje za natječaj bilo veliko, te da se prigodom odlučivanja vodilo računa da se odaberu programi i projekti koji doprinose unaprjeđenju, njegovanju i jačanju kulturno-jezičnog identiteta

svih onih nacionalnih manjina čije su se institucije i organizacije prijavile na ovogodišnji natječaj.

Natječaj za dodjelu sredstava iz Proračunskog fonda za nacionalne manjine u 2023. proveden je u razdoblju od 17. srpnja do 16. kolovoza. Na natječaju je podneseno 225 prijava, koje je razmatrala i ocjenjivala Natječajna komisija prema utvrđenim kriterijima uzimajući u obzir dostavljene prijedloge nacionalnih vijeća.

J. D. B.

Ukupan iznos dodijeljenih sredstava je 30.000.000 dinara, a za projekte hrvatske nacionalne manjine izdvojeno je 1.600.000 dinara.

Od institucija i udruga Hrvata u Srbiji sredstva su dobili HKPD *Matija Gubec*, Tavankut – »Digitalizacijom od tradicije do suvremenosti« (600.000 dinara); Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Republici Srbiji *Cro-fond* Subotica – »Izrada Strategije kulture Hrvata u Republici Srbiji 2023. – 2027.« (600.000); Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica – »Uređenje i revizija zavi-

Hrvatski dom – Matica nagrađena priznanjem *Zlatni Interstas*

Hrvatski dom – Matica nagrađena je priznanjem *Zlatni Interstas* u okviru istoimene manifestacije koja se održala u Solinu 17. studenog.

Nagradu je primila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** koja je skupa s predsjednikom DSHV-a **Tomislavom Žigmanovim** dobitnica i Posebnog priznanja »za profesionalnost i vrhunski doprinos u realizaciji projekta Hrvatski dom – Matica«.

»Riječ je o priznanju koje se već 30 godina dodjeljuje za najuspješnije projekte koji za cilj imaju promicanje i unaprjeđenje turizma. Drago nam je da je Matica našla svoje mjesto među drugim nagrađenim projektima realiziranim u Hrvatskoj jer to potvrđuje da osim što sve više postaje pravo turističko mjesto i okupljalište ispunja još jednu važnu misiju, a to je promocija i šira vidljivost hrvatske zajednice u Srbiji«, izjavila je Vojnić.

Promocija Lektorata hrvatskog jezika i književnosti u Novom Sadu

Šesta generacija polaznika

Lektorat hrvatskog jezika i književnosti pri Filozofskom fakultetu u Novom Sadu postoji od 2018. i trenutačno upisuje šestu generaciju polaznika. Program lektorata traje godinu dana (dva semestra) i ima četiri predmeta, a stječu se kompetencije iz hrvatskoga jezika, kulture i književnosti s metodikom rada.

Promocija lektorata održana je u ponedjeljak, 20. studenoga, u Subotici, u prostorijama Hrvatskog doma – Matice.

U proteklih pet godina lektorat je završilo ukupno 70 polaznika iz različitih mjesta u Vojvodini, a među njima

su odgojitelji, učitelji, nastavnici izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, nastavnici različitih predmeta, profesori, ravnatelji škola, medijski djelatnici.

Lektor hrvatskog jezika i književnosti **Perica Vujić** kaže kako polaznici uspješno primjenjuju stečena znanja na lektoratu. Osim primjene u nastavi, neki polaznici su sudjelovali i u izradi udžbenika za izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, neki sudjeluju na stručnim usavršavanjima u Hrvatskoj.

Rad lektorata podupire Hrvatsko nacionalno vijeće budući da je jezična stručnost nastavnog kadra od velike važnosti za kvalitetnu nastavu na hrvatskom jeziku.

»Imamo pozitivna iskustva s lektoratom, polaznici stečena znanja primjenjuju u nastavi, veliki broj polaznika predaje ili se uposli u nastavi na hrvatskom jeziku. Ove godine nam je jedan od projekata otvorenje i proširenje vrtića te ima potrebe za odgojiteljicama, smjenjuju se i učiteljice«, kaže članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević**.

Zainteresirani kandidati za upis na Lektorat hrvatskog jezika i književnosti mogu se javiti Hrvatskom nacionalnom vijeću (obrazovanje@hmv.org.rs).

H. R.

Prekogranični projekt OŠ *Matko Vuković* iz Subotice

Novi namještaj za bolje sutra

gurali 150.000 eura za zamjenu fasadne stolarije, prozora i vrata u središnjem školskom objektu. Posebno su, kaže, ponosni na suradnju sa školama iz Hrvatske koju ostvaruju na obrazovnom i kulturnom planu. I u sklopu projekta »Modernija škola za bolje sutra« nedavno su u posjetu OŠ *Matko Vuković* i Subotici bili učenici iz OŠ *Ivan Goran Kovačić* iz Đakova.

Novim namještajem u učionicama zadovoljni su i đaci i učiteljice. Učiteljica 2. 4. odjela **Jelena Korpónajić** kaže kako je djeci bio poseban dan kada su unosili nove stolice i stolove. Ovakvi projekti, kojima se poboljšavaju uvjeti rada u školi, kako dodaje, pozitivno

utječu na brojnost upisane djece. »Pročuje se to među roditeljima«, kaže ona.

Nastava na hrvatskom jeziku u OŠ *Matko Vuković* izvodi se od 2002. godine a trenutačno je pohađa 90 učenika od prvog do osmog razreda.

»Svaki razred ima jedan odjel, nema kombiniranih odjela i to držimo kao garant kvalitete obrazovanja koje nudimo«, kaže Mirjana Stevanović.

D. B. P.

Osnovna škola *Matko Vuković* iz Subotice opremila je novim namještajem učionice u kojima se izvodi nastava od prvog do četvrtog razreda. Nove su klupe, stolice, ormari i police za knjige, a sredstva za ovu namjenu osigurana su putem programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije.

U pitanju je projekt »Modernija škola za bolje sutra« koji je subotička škola realizirala s Osnovnom školom *Ivan Goran Kovačić* iz Đakova, a financiran je od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske. Ukupna vrijednost projekta je 16.252 eura, od čega je subotička škola dobila 8.292 eura. Kako ističe ravnateljica OŠ *Matko Vuković* **Mirjana Stevanović** veliku pomoć i podršku u ovom projektu školi su pružili Grad Subotica i Hrvatsko nacionalno vijeće.

Ravnateljica Stevanović kaže kako škola redovito sudjeluje na natječajima i u drugim programima gdje se osiguravaju sredstva za poboljšanje uvjeta za rad ili nastave. Sudjelovali su u mnogim programima, pa tako i u IPA programu prekogranične suradnje između Grada Subotice i Općine Satnica Đakovačka gdje su osi-

Od »Banje Palić« do »Aquaparka«

Krenimo od kratkog rezimea događaja od 1999. godine, kada je mjesto Palić ponovo dobilo status obične »banje« na osnovu dva izvora termalne vode. Jedan izvor je kod bivšeg Omladinskog naselja, drugi je kod hotela *Prezident*. Na teritoriju Subotica – Palić postoji i treća bušotina termalne vode u Dudovoj šumi u okviru JKP-a *Stadion*. Ova tri bunara bili su vlasništvo vojvođanskog *Naftagasa*, koji je transformiran u dioničko društvo čiji većinski vlasnik je ruski *Gazprom* (51 %); ostatak dionica u vlasništvu je države (30 %), a 19 % u vlasništvu građana. Narodski kazano »nafta, zemni plin i termalne vode su prodane Rusima«. Neki vele kako oni ne daju da se gradi termalno-lječilišni kompleks na Paliću, što naprosto nije istina. Prilikom izrade Master plana planerima je regulacijskim planom naloženo: Istočnu zonu resorta Palić treba oblikovati kao spa/wellness (banja) zonu iz više razloga – prvi je što je riječ »o potrebi i izraženoj političkoj volji da se Paliću vrati modernizirani banjski sadržaj i to ne samo zbog postojanja termalnog vrela u blizini nego iz povijesnih razloga (prostor je nazvan zona: C1. C6. – Spa-vodeni svijet s punktovima hrane i pića)«. Riječ je o prostoru omeđenom: »Lovranskom ulicom, Kanjiškim putem, propustom između Paličkog i Omladinskog jezera i šetalištem pokraj jezera Palić, nazvanim obala Lajosa Vermesa. Tu je u sredini zone bila nekadašnja meteorološka stanica. Na ovom prostoru i na Muškom štrandu 2010. godine slovenska firma *Terme Olimija* planirala je izgraditi za 25 milijuna eura novu Banju Palić, ali su na koncu odustali zbog (ne)kvalitete jezerske vode i što čelnici grada nisu mogli garantirati dobru vodu u jezeru. Od ovog događaja proteklo je 13 godina i situacija s jezerskom vodom je nepromijenjena.

Prvi čin komične operete

Nakon »odsvirane« uvertire (čija je glavna tema bila *Terme Olimija*) trebalo je proteći šest godina iz komične operete »Banje Palić« da se ponovo pojave glavni izvođači na sceni, jer su koncem 2016. godine, točnije 18. prosinca, gradonačelnik Subotice i predsjednik Vlade Vojvodine zajednički položili tzv. kamen temeljac uz asistenciju predsjednika Skupštine APV i potpredsjednika Vlade Srbije; ne za »Akvapark i spa centar« nego za »Izgradnju novih sadržaja na termalnom bazenu«. Moram priznati, bio sam zaprepasten kada sam pročitao službenu, po svim propisima pravilno postavljenu gradilišnu ploču, sa slikom budućeg kompleksa (u prilogu). Pošto na prilogu ne možete pročitati cijeli tekst, prenijet ću vam ono što smatram važnim. »Gradilišna tabla Grad Subotica – 'Park Palić' d.o.o (sljedeći red) Izgradnja novih sadržaja na termalnom bazenu (sljedeći red) Radovi na proširenju vodeno zabavnog sadržaja na prostoru muškog štranda na Paliću 1. Faza

(adresa gradilišta); Investitor: Grad Subotica – 'Park Palić' d.o.o. (adresa, tel. E-mail www). Projektant: Artprojekt d.o.o. Beograd. Izvođači radova: 1. Gemmax gradnja d.o.o Novi Sad 2. Saniteko group. d.o.o. Podgorica (slijede imena odgovornih) Stručni nadzor, odgovorni izvođač radova, odgovorni projektant (svi s brojevima licenci) I faza početak 26. 11. 2018. godine, završetak 18. 05. 2019. godine«. Činjenica je da su se dužnosnici Grada, APV i Vlade Srbije okupili osam dana ranije od označenog službenog početka, po mom mišljenju vjerojatno zbog toga što je 25. prosinca Božić po gregorijanskom kalendaru.

Završetak prvog čina (faze)

Radovi su završeni (s malo zakašnjenja) 29. 6. 2019. godine i obračunati (cca 2,8 milijuna eura). Došlo je do zastoja u radovima zbog nemanja novca za drugu fazu, vjerojatno se iz ovog razloga jedan od izvođača, *Gemmax gradnja* d.o.o Novi Sad, povukao. Na sceni se pojavila nova izvođačka organizacija (engleskog imena) *Alex Engineering&Construction* iz Beograda koja, sudeći po pisanju pojedinih portala, ima veze s *Gemmax gradnjom*. Postoji video zapis od 28. travnja 2020. godine na kojem možemo vidjeti kako gradonačelnik i direktor *Parka Palić* (obojica članovi vladajuće partije SNS-a) i direktor *Alex Engineeringa* iz Beograda obilaze gradilište, uz najavu nastavka gradnje nazvane II. faza. Saznajemo i to da će ova beogradska firma graditi nove »fontane-lavore« umjesto srušene zelene u centru grada. Radovi su završeni do kraja mandata gradonačelnika, znači 2020. godine. Subotica »dobija novog gradonačelnika« iz vladajuće SNS, koja prepušta koalicijskom partneru SVM-u rukovođenje *Parkom Palić* d.o.o. Prvi korak novog rukovodstva bio je da pozove »proračunsku inspekciju« kako bi se račistila financijska situacija, prije nastavka radova. Nastavak slijedi.

Paori – ostatak građanske Subotice

Davno, davno – ima tome već tridesetak, a svakako više od dvadeset godina – Subotica se na izornoj mapi Srbije vidno razlikovala od većeg dijela Srbije. Bilo je to vrijeme kada je Subotica imala jake lokalne i regionalne političke stranke kojima je najveći dio građana na izborima davao bezrezervnu potporu, znajući da nisu pogriješili adresu u borbi protiv mobilizacija, šovinizma, primitivizma i svih ostalih oblika nasilja. Trajalo je to nekih deset godina, točnije upravo onoliko koliko je trajao i režim **Slobodana Miloševića**, a onda se Subotica utopila u sivilo u koje do današnjih dana sve više tone: prvo preko opće »epidemije žutice«, koja je u državi trajala dvanaest godina, a nakon toga još i više, valjajući se u crnilu koje traje do danas, punih jedanaest godina.

Jedina kategorija Subotičana, bolje rečeno stanovnika njene okoline, koja se u posljednjih 23 godine izdvajala iz sive mase građana ovoga grada su – poljoprivrednici. Ako ćemo pravo, njihovo izdvajanje od ostatka Subotičana bilo je uočljivije za vrijeme »žutih« negoli nakon njih, jer su na svaku nepravdu koja ih je žuljala – bilo da je riječ o otkupnoj cijeni žita ili pak problema u stočarstvu – reagirali isto: prosvjednim blokadama koja je u ozbiljnim situacijama dovodila žandarmeriju na autocestu kod žedničke petlje ili policijske helikoptere nad grad i njive oko njega da bi se sve na kraju svodilo na iznuđene sastanke s predstavnicima Vlade na kojima su ovi drugi, ispunjavajući mrvicu zahtjeve poljoprivrednika, u osnovi kupovali vrijeme s krajnjim ciljem da ih izgraju. Što se, ako ćemo pravo, uglavnom i događalo.

Izjave sadašnjih predstavnika vlasti, političara iz njihovih redova i općenito svih onih »analitičara« i »novinara« koji se zbog svake kritike vlasti jedu za sitne novce da su prosvjedi poljoprivrednika politički motivirani, nisu ništa novo, jer su u dlaku iste s onima koje su davali njihovi prethodnici. I, da: koliko god djelovalo apsurdno – znači, normalno za političare, jer je to u njihovom duhu – predstavnici vlasti i svih onih koji im se umiljavaju oko nogu su u pravu: prosvjed poljoprivrednika jest politički motiviran, jer su i sve sfere života navezane na politiku. Bez politike ne može ni kultura, ni obrazovanje, ni zdravstvo, ni penzioni fond, ni sport... pa tako ni poljoprivreda. Osnova svake takve politike – bar se tako priča da je u uređenim društvima u kojima institucije funkcioniraju – je politika ispunjavanja preuzetih obveza, a koje su nastale nakon dobijanja mandata za sačinjavanje vlade i usvojenih zakonskih i podzakonskih akata, što ovdašnje vlasti – i to ne samo u sferi poljoprivrede – redovito zaobilaze vještinom najboljih slalomaša.

Pokrivajući svoje izjave famoznim pojmom »politika« predstavnici vlasti i njihovi kućni ljubimci predstavljaju se

kao gurui koji »običnim smrtnicima« jasno stavljaju do znanja da je to područje rezervirano samo za licemjernu »elitu« koja ne trpi pitanja (posebno ne ona »zašto«, »kako« i »kada«), svjesno pri tomu zaobilazeći da dublje »zađe u temu« i iste te prosvjede krsti stranački motiviranim, jer i sami znaju da svi znaju da to nije istina i da bi takav mamac teško progutali i veći somovi, čak i iz njihovih redova.

Za razliku od vremena kada se Subotica na postizbornim mapama jasno razlikovala od većeg dijela Srbije i kada su građani u lokalnoj vlasti nerijetko imali partnere za rješavanje svojih problema (uglavnom onih koji su se ticali ljudskih ili nacionalnih prava), poljoprivrednici od ove – očekivano – ne mogu očekivati ništa, bar kada je riječ o empatiji. Doka-

zala je to lokalna vlast i ranije, kada su traktori bili parkirani ispred Gradske kuće i kada su blokirali Strossmayerovu, a dokazala je i nedavno: visinom proračuna za poljoprivredu za sljedeću godinu u iznosu od 55 milijuna dinara (ni 500.000 eura!), što je, recimo, tek za 11 milijuna više od iznosa koji se izdvaja za medije, pri čemu i jedni i drugi ispunjavaju svoju misiju: prvi nas hrane, a drugi zaglupljuju. Za bolju probavu.

Kao što je poznato, pritisnuta nesmanjenim prosvjedima poljoprivrednika, Vlada je (kao i mnoge vlade prije ove) u utorak održala sastanak na kom je postignut polovičan dogovor da će dogovor biti nastavljen u nedjelju kako bi se dalje dogovarali do...

I umjesto da tekst završimo izvlačenjem sretnog citata iz prebogatog »Rječnika novinarskih idiotskih fraza« (»ljudi u crnom«, »lopta je okrugla«...) koji glasi kao univerzalna mudrost glupaka: »a što će dalje biti, vrijeme će pokazati«, poslužimo se prisposodobom iz dokumentaraca kada čopor bivola okružuje čopor lavova koji je okružio jednog bivola u namjeri da ga pojede. Slučaj **Jovana Jovanova** iz Bavaništa u Banatu neodoljivo na to podsjeća. Jedan od humanijih načina da se tome stane na kraj je običan potez olovkom. 17. prosinca.

Z. R.

Župe nade i budućnosti

»Uvidio sam da je oratorij jedan od fantastičnih pristupa mladima. Sve je ovo za sada pilot projekt, kako bi se vidjelo što zanima mlade, kako bismo od Nove godine mogli krenuti u daljnji pastoralni rad«, kaže vlč. Aleksandar Kovačević

Maradić i Beška smješteni su na obroncima Fruške gore i pripadaju Općini Inđija. Odlikuje ih dobar geografski položaj, budući da se nalaze na svega 10 km od Inđije, 30 km od Novog Sada i 50 km od Beograda. Nacionalna struktura stanovništva je šarolika. Osim većinskog srpskog stanovništva, u ovim mjestima žive Mađari, Hrvati i Slovaci, a mnogo je i nacionalno mješovitih brakova. Većina stanovnika (čak 80 posto) bavi se poljoprivredom, uglavnom voćarstvom i vinogradarstvom. U oba mjesta živi oko 500 katoličkih

1788. godine. Nova naseljavanja zabilježena su od 1880. do 1890. godine, a nastala su uslijed intenziviranja poljoprivrede i koloniziranja Nijemaca i Mađara. Grof **Marko Pejačević** doselio je u ova mjesta veliki broj Mađara.

Župnik **Aleksandar Kovačević** došao je u ove dvije župe iz Beogradske nadbiskupije prije dva mjeseca. Kako navodi za naš tjednik, za njega je to bila sasvim nova stvarnost.

»Srijem, koji je bliži momu porijeklu, jer dolazim iz Bačke, iz Vrbasa, za mene predstavlja veću bliskost s ljudima

jer je manja sredina. S druge strane, ono što primjećujem: ljudi ovdje zaista drže do svećenika i puno očekuju od njega. U našoj Srijemskoj biskupiji možemo slobodno reći da Maradić i Beška, osim Srijemske Mitrovice, imaju veliki broj djece i mladih. Sada je potrebno oživjeti njihovo zajedništvo, potaknuti veće upoznavanje, raditi na jačanju nacionalnog i vjerskog identiteta, pomoći djeci i njihovim roditeljima. Moja želja je da oni otkriju sve ljepote odgoja u vjeri što nudi Katolička crkva. Jako mi je važno da oni nemaju samo katolički vjeronauk, koji ima svoj plan i program, nego mi je želja da ta djeca dobiju cjeloviti odgoj, da upoznaju zajednicu i sve mogućnosti što nije moguće u kratkom vremenu, ali ovo su počeci. Potrebno je da se ljudi malo oslobode i ohrabre u izražavanju svog nacionalnog i vjerskog identiteta«, navodi vlč. Kovačević i dodaje da je prvi korak k okupljanju djece i mladih učinio odmah po dolasku.

Budući da je dobio mandat za vjeronauk, obišao je obje škole gdje je bio iznenađen brojnošću djece:

»Sebi sam rekao da djeca i mladi trebaju biti moj prioritet, ali ne samo moj nego i jedne i druge župne zajednice. Zato bih volio da svojim nastupima, svojom djelatnošću što više i drugima pokažem da to mora biti prioritet i za jednu i za drugu župu, jer ovisimo o tome kako ćemo mlade danas usmjeravati i kako ćemo ih odgajati. Također, važno mi je bilo upoznati sestrinsku Pravoslavnu crkvu, odnosno one koji tu rade«.

Crkva sv. Ane u Maradiku

obitelji. Njihovo središte okupljanja su crkva svete Terezije od Djeteta Isusa u Beški i župna crkva svete Ane u Maradiku. Ono što ove dvije župe u Srijemskoj biskupiji izdvaja od ostalih je veliki broj mladih i djece koji daju nadu za budućnost ovih srijemskih sela.

Poticađ za jačanje identiteta

Maradić se prvi put pominje 1498. godine u kruševačkom pomeniku. Starost naselja potvrđuju brojna arheološka nalazišta iz mlađeg kamenog, bakrenog i brončanog doba. Veliki broj stanovnika iz Srbije doseljava se

Korak bliže jedinstvu

Drugi korak k okupljanju i animiranju djece i mladih bili su oratoriji. Drugi po redu oratorij za mlade održan je u Maradiku 18. studenoga. U osnovnoj školi u Maradiku okupili su se mladi iz obje župe koji su kroz kreativne radionice, ples, igru i rad u skupinama i molitvi sudjelovali u oratoriju. S djecom su radili mladi animatori iz Subotice, Pokret fokolara iz Beograda, a vlč. **Matej Perić**, župnik iz Srijemskih Karlovaca, održao je katehezu o sakramentu pomirenja.

»Uvidio sam da je oratorij jedan od fantastičnih pristupa mladima. Sve je ovo za sada pilot projekt, kako bi se vidjelo što zanima mlade, kako bismo od Nove godine

mogli krenuti u daljnji pastoralni rad. Sa sigurnošću mogu reći da Beška i Maradić imaju budućnost, samo treba ustrajati u svemu što je lijepo i korisno«, ističe vlč. Kovačević te dodaje da mu je želja da se mladi iz Srijema odazovu i uz pomoć razvijene mreže animatora iz Subotičke biskupije oforme i osposobe za ovakav koristan i vrijedan vid pastora s djecom i mladima..

U posjet Maradiku došli su i članovi Pokreta fokolara, pokreta jedinstva i sveopćeg bratstva, koji su u svom radu rasprostranjeni na pet kontinenata. Njihov centar djelovanja u Srbiji je u Beogradu. Članovi Pokreta provode putujući u različita mjesta i gradove, djeluju razmjenjujući iskustva, šire mrežu zajedništva i jedinstva, ističući vrijednosti drugih vjera i kultura, obitelji, djece...

Teodóra Mészáros došla je sa suprugom **Istvánom** na oratorij u Maradić kako bi mladima prenijela svoja iskustva u radu.

»Radimo s djecom, sa svim dobima do 30 godina te s obiteljima. Više smo posvećeni ekumenizmu, jer je Srbija multinacionalna i multikulturalna sredina, a naša karizma je jedinstvo. Organiziramo susrete u mnogim mjestima«, kaže Teodóra i dodaje da je iznimno važno mladima govoriti o braku i značaju obitelji.

»Vidimo da je danas u svijetu sve postalo instant. Sve je manje mladih koji su spremni na žrtvu da bi se vjenčali i imali djecu. Želja nam je podići razinu svijesti o braku na višu razinu. Jer nije sve na nama nego je tu i treća osoba, Bog, koji nam djecu daruje, koji nam pomaže u svim situacijama, a mi smo to malo izgubili iz vida. U jednoj maloj zajednici kao što je Maradić želimo da ljudi budu osjetljiviji jedni na druge, da to vodi ka boljem, te da se ta mala zajednica održi na onim nogama koje je Bog smislilo, kako mladi tako i obitelji.«

S. D.

Briga za stare

U Maradiku postoji i dom za stare i siromašne **Sveta Elizabeta**, prvi Caritasov dom ovog tipa u Srbiji. Svečano je otvoren i blagoslovljen 2018. godine.

»Taj dom nam je na ponos, jer je to jedna dobra ustanova preko koje se prepoznajemo kao biskupija i ta briga za stare i nemoćne jedan je vid djelovanja Caritasa Srijemske biskupije. Po mom mišljenju, na njemu se treba puno raditi kako bi dom bio više prepoznat u društvu. U prvom redu mislim na suradnju s Centrom za socijalni rad, s Općinom Indija. Osim brige o starima, trebalo bi pružati i druge mogućnosti poput kućne njege. Za sada imamo tri korisnice, a mogli bismo primiti još deset korisnika. Potrebna je veća reklama i za to bismo trebali imati više suradnika i imati jasniju viziju«, navodi vlč. Kovačević.

Oratorij za mlade u Maradiku

Završne aktivnosti projekta *Mladi zEKO* u Tavankutu

Zeleni kompas za nove generacije

Projekt *Mladi zEKO*, financiran od strane EU programa *Erasmus+*, a u kojem među ostalim sudjeluje i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta, privodi se kraju. Tim povodom prošle subote, 18. studenoga, u Tavankutu, na Etno salašu *Balažević* predstavljene su aktivnosti i glavni rezultati ovog projekta, uključujući edukativno-dokumentarni film *zEKOTEKA*, publikaciju *Zeleni kompas* i online učionicu *zEKOTEKA*.

Cilj projekta *Mladi zEKO*, koji je započeo prije dvije godine, bio je pokazati kako kreativnost i umjetnost mladih mogu biti poticaj za njihovo aktiviranje, ali i za ekološki napredak i održivi način života. Uz spomenuti *Gubec*, projektni partneri bili su Zavod *Burja* iz Rimskih Toplica, Celjski mladinski center i Likovni centar *Vivoda* iz Zagreba.

Pozitivni primjeri

Zeleni kompas jedan je od »proizvoda« ovog projekta. U pitanju je vodič namijenjen upoznavanju ekološki prihvatljivih praksi i primjera ekološke svijesti u uključenim lokalnim zajednicama. Publikacija potiče mlade, kao buduće nositelje društvenih aktivnosti, da u svojim lokalnim zajednicama traže projekte i inicijative usmjerene prema održivosti. Sadrži primjere dobrih zelenih praksi i preporuke za povećanje ekološke svijesti među mladima, a glede pametne potrošnje, recikliranja, racionalnog upravljanja vodom ili otpadom, ekološke poljoprivrede.

Film *zEKOTEKA*, koji je dostupan i na *Youtubeu*, prikazuje tri primjera akcija unutar partnerskih organizacija, a u slučaju Tavankuta to je permakulturni vrt u kojem se, uz štednju resursa (vode), proizvodi organska, zdrava hrana (povrće).

Nove perspektive

»Projekt je važan, jer je prvenstveno fokusiran na mlade članove naše zajednice. Oni su sudjelovali u projektima, od umjetničkih radionica, prezentacije rada u permakulturnom vrtu, prikupljanja informacija za brošuru *Zeleni kompas*. Mislim da smo razmjenom znanja, ideja i primjera dobre prakse te posjetima drugim sredinama otvorili nove perspektive i motivirali lokalnu zajednicu da vidimo naše potencijale na kojima možemo graditi zeleniju budućnost«, kaže predsjednik HKPD-a *Matija Gubec Ladislav Suknović*.

U okviru programa održane su i edukacije koje jačaju kompetencije radnika s mladima, posebice učenja temeljenog na suvremenim IKT tehnologijama, a razvijeno je i međunarodno manjinsko-kulturno partnerstvo nekoliko organizacija.

»Osim osposobljavanja i mobilnosti, projekt *Mladi zEKO* ima više fizičkih proizvoda – dokumentarni film koji se može gledati i preko 3D naočala, vodič *Zeleni kompas*, zemljovide. Na završnoj aktivnosti u Celju nastupit će jedan od naših najpoznatijih stand up komičara s temom održivosti. Zadovoljni smo, jer smo uspjeli uključiti mlade, koje je danas teško motivirati da se angažiraju u svojoj zajednici. Okupili smo mlade iz triju država, oni su pokazali da ponekad imaju i bolje ideje nego mi odrasli«, kaže **Maja Milas** iz Zavoda *Burja* koja je sudjelovala u završnoj prezentaciji aktivnosti projekta *Mladi zEKO* u Tavankutu.

Projekt *Mladi zEKO* završava 31. prosinca, a njegova ukupna vrijednost je 123.894 eura.

D. B. P.

Erasmus+ program mobilnosti u Tavankutu

Umjetnički potencijali odraslih

Programi *Erasmus+* u Srbiji su najpoznatiji po studentskim razmjenama, ali oni podrazumijevaju i druge aktere i ciljeve. Dio programa odnosi se i na grupnu mobilnost odraslih i njihovo neformalno obrazovanje, a jedan takav program, naslovljen »Raznolikost kreativnosti«, realiziran je prošloga tjedna, od 16. do 19. studenoga, u Tavankutu, u partnerstvu Zavoda *Burja* iz Rimskih Toplica (Slovenija) i domaćima – HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Cilj ovog osposobljavanja, među ostalim, bilo je motiviranje i poticanje odraslih za sudjelovanje u neformalnim umjetničkim aktivnostima, upoznavanje zelenih strategija i održivosti u kulturi i umjetnosti te suradnja među različitim akterima u lokalnim i nacionalnim zajednicama.

Upoznavanje slamarske tehnike

Sudjelovalo je petnaestak žena iz Slovenije (Rimskih Toplica, Ljubljane) i Srbije (Tavankuta), a program je sadržavao šest radionica na tri teme. Prva tema odnosila se na kreativne umjetničke kompetencije polaznica, što je u konkretnom slučaju značilo upoznavanje stvaralaštva u tehnici slame, po kojem je Tavankut nadaleko poznat. Slamarke koje djeluju pri lokalnim HKPD-u *Matija Gubec* i Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame prezentirale su osnove tehnike, materijale i praksu stvaranja umjetničkih proizvoda od slame.

Drugi segment odnosio se na jačanje tzv. zelenih (ekoloških) kompetencija sudionica. Razgovaralo se o važnosti održivog načina života i korištenju lokalnih resursa, recikliranju (uz praktične vježbe za stvaranje umjetničkih

djela od recikliranih materijala) kao i o poticanju kulturnih potencijala odraslih u području umjetničkog stvaralaštva. U okviru ovoga segmenta organiziran je posjet *Orluškovom salašu* u Tavankutu, gdje su se sudionice mogle upoznati s cirkularnom ekonomijom na selu.

Interkulturalne kompetencije

Treća tema bile su interkulturalne kompetencije, gdje su gošće iz Slovenije upoznale Suboticu, uz organizirani obilazak kulturnih centara i muzeja i upoznavanje s višestrukom kulturnom baštinom grada Subotice i Palića.

U sklopu programa osposobljavanja bilo je riječi i o temama kao što su projektno i kulturno upravljanje, promocija umjetničkih radova i povezivanje s različitim kulturnim i obrazovnim organizacijama te digitalni marketing. U tom kontekstu priređena je i izložba radova sudionica radionica.

Zavod *Burja* iz Rimskih Toplica nevladina je organizacija fokusirana na provedbu obrazovnih programa usmjerenih na promicanje cjeloživotnog učenja te poboljšanih vještina i sposobnosti pripadnika manjina iz bivše Jugoslavije koji žive u Sloveniji.

»U radionicama u Tavankutu sudjelovale su predstavnice Zavoda *Burja*, koje su uglavnom pripadnice hrvatske nacionalne zajednice iz Slovenije, dijelom iz Hrvatskog društva Ljubljana. One se također, kao i slamarke iz Tavankuta, bave izradom rukotvorina. Cilj je da se osnažuju žene, posebno starije žene koje za ovakve neformalne programe ranije nisu imale prilike«, kaže **Maja Milas** iz Zavoda *Burja*.

D. B. P.

Proslava kirbaja u Opovu

Blagdan zaštitnice Svete Elizabete Ugarske

Katolički vjernici u Opovu su u nedjelju, 19. studenog, proslavili blagdan koji je posvećen njihovoj zaštitnici Svetoj Elizabeti Ugarskoj. Uz veliki broj vjernika, na misi su prisustvovali predsjednik općine **Miloš Markov** sa suradnicima, predstavnici općinskih javnih ustanova, kao i visoki republički, pokrajinski i državni dužnosnici: ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**, zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama i predsjednik Udruge banatskih Hrvata **Goran Kaurić**, diplomatski savjetnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu **Nikola Bajić**, članica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji za službenu uporabu jezika i pisma **Ljubica Vuković Dulić** i ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**, prenio je *Glas Opova*.

Ministar Žigmanov je istakao realizaciju lokalnih projekata i Opovo kao dobar primjer suradnje i solidarnosti među građanima.

»Nevelika zajednica katolika u ovom krasnom banatskom malom mjestu je živa i došli smo s njima proslaviti njihovu zaštitnicu Svetu Elizabetu Ugarsku i vidjeti što su uradili u svom razvoju. Impresivno je kada je u pitanju uređenje i osuvremenjenje sadržaja unutar crkve, a isto je tako kada je u pitanju župni dvor. Također, lijepo je vidjeti da je suradnja s pravoslavnom crkvom i građanima srpske nacionalnosti fantastična, da je dobra međusobna solidarnost i podrška, što nas čini radosnim, tako da ćemo Opovo uvijek isticati kao primjer dobrog suživota, suradnje i solidarnosti među građanima«, izjavio je Žigmanov.

Predsjednik općine Miloš Markov je čestitao blagdan katoličkim vjernicima uz poruku da je uzajamno uvažavanje i poštovanje tradicija u Opovu.

»Želio bih prije svega svim građanima rimokatoličke vjeroispovijesti čestitati kirbaj i poželjeti da ga lijepo proslave. Mi kao lokalna samouprava smo uvijek tu da podržimo svaku vjersku inicijativu na postulatima uzajamnog razumijevanja i poštovanja i realizaciji zajedničkih projekata u interesu naše lokalne zajednice«, poručio je Markov.

Predsjednik crkvenog odbora opovačke katoličke župe **Željko Horvat** zahvalio se svima koji su dali podršku u realizaciji projekta obnove župnog doma u Opovu.

»Koristim priliku zahvaliti se vjernicima na velikoj pomoći, također i čestitati im blagdan i da u zdravlju i veselju proslave kirbaj. I ove godine realiziramo projekte na rekonstrukciji župnog doma, tako da bih se zahvalio našim vjernicima na donacijama kao i dobroj suradnji s našim susjedima iz pravoslavne zajednice«, rekao je Horvat.

Nakon mise u župnom domu priređena je svečanost povodom proslave kirbaja, prenio je *Glas Opova*.

H. R.

KONCERT

TAMBURAŠKOG ORKESTRA

*HKPD
„Matija Gubec”
Ruma*

~~~~~  
SA GOSTIMA

LZD „VILA VELEBITA”

POŽEGA, HRVATSKA

~~~~~  
26.11.2023.

U 19.30 SATI

KULTURNI CENTAR

„BRANA CRNČEVIĆ”

RUMA

Naši gospodarstvenici (CLXX.)

Velemajstorica slatkih delicija

»Tajne spravljanja slastica 'krala' sam od majke, a i prvi recepti bili su njeni. Prvo sitni kolači, pa onda torte, a sve starovinski, monoštorski«, kaže Ružica Marijanović

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo *Marijanović* iz Monoštora, osim klasične poljoprivredne proizvodnje, bavi se i jednim »slatkim« poslom koji vodi **Ružica Marijanović**. Ne osigurava taj dodatni »slatki« posao egzistenciju, ali daleko od toga da ne donosi dodatnu zaradu. I možda ono najvažnije: posao je to u kome Ružica uživa i stigne ga uraditi i pored svih drugih poslova, prije svega trgovine, koji su joj svakodnevna briga.

»Od malih nogu sam gurman, a omiljene su mi slastice pa je onda normalno bilo i da ih počnem sama pripremati«, objašnjava Ružica.

Recepti iz majkinog kuhara

Prvi koji su kušali njene slastice bila je uža obitelj, pa se onda krug širio na goste i na prijatelje. Prvo je to bilo samo nedjeljom, pa su onda na red došli imendani, rođendani, sveci.

»I tako se počelo širiti, pa su krenule i prve porudžbine. Tajne spravljanja slastica 'krala' sam od majke, a i prvi recepti bili su njeni. Prvo sitni kolači, pa onda torte, a sve starovinski, monoštorski«, kaže Ružica.

Danas je njena ponuda znatno šira, ali stari monoštorski kolači i dalje se peku i traže.

»Naopaka tepsija, zamotana piškota, lindzeri, miseci, najlon štangle (štangle s orasima), medene pogačice,

krempita, boksoši te torte 'stare fele' kao što su šokačka (svatovska), doboška...«, nabraja Ružica svoju ponudu.

Naravno, morala je ići u korak s vremenom, odnosno pratiti zahtjeve svojih kupaca, pa se u njoj kuhinji spravlja i moderne slastice kao što su *snikersi*, *minjon kocka*, *princes krafne*, medene kocke, kokos krafne, *rafaelo*, *mocart krafne*, *ledeni brijeg*, a od torti *sneki nest*, *kraljica*, *švarcvald*, *markiza*... Kaže da je sigurno nešto zaboravila i da je obično mušterije na to podsjetite. Uz torte i kolače Ružica je vješta i u pripremi gibanica, posebno one prave monoštorske, *zabunite gibanice*.

»Uživam improvizirati i praviti neke nove, svoje kombinacije. Naravno, prvo za obitelj, pa ako uspije ponudim i ostalim mušterijama«, kaže Ružica.

Koliko će joj za koju vrstu kolača ili torte biti potrebno vremena ovisi o vrsti, a najlakše je praviti one koji se ne peku.

»Od kolača su to *salame*, *košnice* (osinjak), a kod torti *ledeni brijeg* i *markiza*. Najviše se traže *mađarica* i *doboš torta*. Isto tako, mušterije više traže slastice koje se rade po starim receptima, jer se oni rade od kvalitetnijih materijala, pa mogu i duže stajati što također nije zanemarljivo«, kaže monoštorska majstorica slatkih delicija.

Osobni pečat

Da bi se mušterije privukle i zadržale, potrebno je ponuditi kvalitetan proizvod i imati dobar odnos kvalitete i cijene. Svjesna je toga i Ružica, pa nastoji uvijek imati kvalitetnu ponudu, što znači da su i sirovine od kojih se priprema vrhunske kvalitete.

»Osnovne namirnice od kojih pravim slastice u posljednje vrijeme naglo su poskupile, nekih čak i nema, ove godine problem su orasi. A teško je napraviti dobru slasticu ako se na nekom sastojku štedi, ali cijena i kvaliteta kod mene uvijek prate jedno drugo«, kaže Ružica.

U ovom poslu Ružica nema pomoć, pa se može reći da sve što izađe iz njene kuhinje ima njen osobni pečat.

»Nije mi ništa teško, samo se treba latiti posla i sve ide pa još ako voljiš što radiš, ide još bolje«, riječi su kojima Ružica objašnjava poslovnu politiku u svojoj maloj radionici.

»Radiona je moja kuhinja. Nije to samo mjesto gdje se radi već i izvor inspiracije i improviziranja u mnogim slučajevima. Radi se i danju i noću. Po potrebi. Bude i do tri sata izjutra. Bude svakako. Što se tiče opreme koju koristim, nije ništa specijalno, štednjak, mikser, tepsije.... Ponekad poželim imati što novije no i to za sada nije nužno«, kaže Ružica.

Osim od kuće, Ružica svoje delicije nudi i prodaje i na raznim sajmovima: *Bodrogfest* i Sajam torti i kolača u Monoštoru, Sajam u Beogradu. S tih sajмова obično se vrati s praznim tacnama. Kao i uvijek, nasmijana kaže na kraju razgovora »peći ću dok je zdravlja«.

Željko Šeremešić

Mirko Ivković Ivandekić izabran za zastupnika, BŠS promijenio stav prema Beogradu

18. studenoga 1923.

– Nova pošta piše o Bunjevačko-šokačkoj stranci: »Bunjevačko-šokačka stranka predstavlja u našem političkom životu od prvog dana našeg oslobođenja jedan politički anahronizam... Kako bi to izgledalo da u Francuskoj Flamanci, Burgonci ili Gaskonjci imaju svoju političku stranku čak i sa nekim zasebnim nacionalnim karakteristikama? Ili da u engleskom parlamentu Normandjani, Saksonci ili stari Bretonci zastupaju u zasebnoj stranci neku naročitu politiku, neku tipičnu taktiku i ideologiju?!«.

19. studenoga 1919.

– Neven donosi članak Josipa Hartla (urednika lista), koji piše o značaju 10. studenoga, kada je osnovano Narodno vijeće Hrvata i Srba u Subotici: »Srpska vojska ne će biti manje slavna, ako se proslavi ono djelo Bunjevaca i Srba u Subotici, kada su 10. novembra – dok je ovdje još bilo i mađarske vojske i mađarske policije, mađarskih oblasti i mađarskog javnog mnjenja, išli neustrašivo gradom pod svojim zastavama, priredili skupštinu i na njoj proglasili odcjepljenje od Mađarske, izabrali ljude, koji su ušli ponosna čela u do onda mađarsku varošku kuću i ondje prvi put odlučnim glasom rekli: ovdje smo od sada mi gospodari«.

20. studenoga 1992.

– Subotičke novine donose članak Ive Popića o slikaru Stipanu Šabiću i njegovoj trećoj samostalnoj izložbi 6. studenoga 1992. u izložbenom prostoru KUD-a Bunjevačko kolo. »Za slikara Stipana Šabića treba reći da on, što je pokazao i na ovoj izložbi, nikada bukvalno ne kopira prirodu. On nastoji da svaka njegova slika nosi njegovo kreativno iskustvo i određenost. Ne povodi se za uzorima, već kreira onako kako on osjeća i doživljava određenu temu ili motiv«.

21. studenoga 1918.

– Neven piše da je glavni stan (vrhovna komanda) srbijanske kraljevske vojske naredio da se u Subotici postavi vlada u sljedećem sastavu. Za gradonačelnika je bio imenovan Stipan Matijević, za podnačelnika Stipan Vojnić Tunić, za glavnog bilježnika

Joso Prčić, za velikog kapetana Ivan Ivković Ivandekić, za šefa poreznog ureda Mate Dulić, za glavnog računovođu Petar Gencel, za glavnog odvjetnika Milorad Mijatov, za senatora za novčarstvo Šandor Rajčić, za glavnog blagajnika Dušan Manojlović i za vođu ureda za aprovizaciju Bogdan Dimitrijević.

22. studenoga 2002.

– Subotičke novine pišu da je Gradsko vijeće Subotice 20. studenoga prihvatilo zahtjev Novinsko-izdavačko ustanove Hrvatska riječ i dalo joj na korištenje tri ureda na drugom katu Otvorenog sveučilišta.

23. studenoga 1931.

– Jugoslovenski dnevnik piše da je 21. studenoga održan u prostorijama kavane Beograd i pivovare Nena u Subotici banket u čast izbora Mirka Ivkovića Ivandekića (bivši pripadnik Hrvatske seljačke stranke) za narodnog zastupnika. Govorili su Matija Išpanović (školski nadzornik u mirovini) i odvjetnik Slavko Čičić.

24. studenoga 1923.

– Nova pošta piše o motivima Bunjevačko-šokačke stranke »da zauzme borbeni stav prema Beogradu i da od grupe vatrenih pristalica tesne političke i administrativne veze Vojvodine sa Srbijom postane nepomirljiva u svome autonomizmu«. Objašnjava da je do promjena u politici Bunjevaca prema Beogradu došlo dijelom zbog smjene Vranje Sudarevića s položaja velikog župana. Člankopisac zaključuje: »I tako danas nakon 3 godine njene separatističke orijentacije mi smo doživeli to da su Bunjevci, koji su se preko svoga vodje Blaška Rajića naročito eksponirali kao pristalice bezodvlačnog pripojenja Vojvodine Srbiji i koji su sa zanosom govorili o Srbiji i braći Srbima, danas otišli tako daleko, da na Beograd gledaju gore nego nekada na Peštu. Oni danas u svome rodnome gnezdu u Subotici ne osjećaju se zadovoljnima, već nepreslano trčkaraju u Zagreb, pa

I tako danas nakon 3 godine njene separatističke orijentacije mi smo doživeli to da su Bunjevci, koji su se preko svoga vodje Blaška Rajića naročito eksponirali kao pristalice bezodvlačnog pripojenja Vojvodine Srbiji i koji su sa zanosom govorili o Srbiji i braći Srbima, danas otišli tako daleko, da na Beograd gledaju gore nego nekada na Peštu. Oni danas u svome rodnome gnezdu u Subotici ne osjećaju se zadovoljnima, već nepreslano trčkaraju u Zagreb, pa

Božićna radionica u Tavankutu

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta već nekoliko godina organizira radionicu izrade figura za kolače »božićnjake« kao i božićnih motiva od slame (kugle, čestitke, anđele, lampioni...). Na ovogodišnjoj radionici

okupila se skupina osoba različite životne dobi, od kojih su neke već vješte u ovome poslu, a nekima je ovo bio prvi susret s ovim tehnikama. Polaznici su mogli vidjeti nekoliko različitih pristupa izradi figurica za »božićnjak«.

Izložba »božićnjaka« u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame bit će 3. prosinca u 18 sati, dok će izložba u predvorju Gradske kuće u Subotici biti otvorena 11. prosinca u Subotici.

Šokačko veče u Sonti

SONTA – KPZH *Šokadija* iz Sonte organizira *Šokačko veče* koje će biti održano u subotu, 25. studenoga,

u Domu kulture u Sonti, s početkom u 19 sati. Ovo je manifestacija narodnog stvaralaštva koja uključuje pučku poeziju, pjesme i ples, pučko ruho, tamburašku glazbu, izložbu likovnih i etno radova. Bit će proglašeni i rezultati pjesničkoga natječaja »Za lipu rič«.

Godišnji koncert Gupca iz Rume

RUMA – Godišnji koncert Velikog tamburaškog orkestra HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume bit će održan u nedjelju, 26. studenoga, u velikoj dvorani Kulturnog centra *Brana Crmčević* u Rumi, s početkom u 19.30 sati. Na koncertu će biti obilježeno 120 godina neprekidnog rada Društva. Kao gosti nastupit će članovi KUD-a *Vila Velebita* iz Požege (Hrvatska).

Izložba slika članova CroArta

SUBOTICA – Skupna izložba članova HLU-a *CroArt* i njihovih gostiju bit će otvorena u ponedjeljak, 27. studenoga, u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici, u 18 sati.

Izložbu otvara povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**, a u programu otvorenja sudjeluje i duo gitara **Robert Đivanović** i **János Bagi**.

Izložena djela moći će se pogledati do 3. prosinca.

Godišnji koncert HGU-a Festival bunjevački pisama

SUBOTICA – Godišnji koncert tamburaša HGU-a *Festival bunjevački pisama* bit će održan u utorak, 28. studenoga, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19 sati. Ulaznice po cijeni od 300 dinara mogu se kupiti prije početka koncerta ili u preprodaji na broj telefona 063/808-78-36.

Nakladničko vijeće NIU Hrvatska riječ: Poziv za slanje rukopisa

Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice poziva književne autore i autorice iz Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata da šalju svoje neobjavljene rukopise radi njihove moguće objave u idućoj, 2024. godini. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs. Rok za slanje rukopisa je do 31. prosinca 2023. godine.

O uvrštanju rukopisa u nakladnički plan za 2024. odlučivat će Nakladničko vijeće. Prispjeli rukopisi se ne vraćaju autorima.

Dani hrvatska kulture u Somboru

Monografija za 15 godina

Udruga građana *Urbani Šokci* iz Sombora priredila je u subotu, 17. studenoga, svoju redovitu manifestaciju *Dani hrvatske kulture* u Somboru. Ovom manifestacijom obilježeno je 15 godina rada ove udruge, a tim povodom tiskana je monografija *U zmju godina*. Na 337 stranica monografija donosi detaljan pregled svih aktivnosti *Urbanih Šokaca* uz veliki broj fotografija. Autorica je predsjednica udruge **Marija Šeremešić**.

Udruga građana *Urbani Šokci* osnovana je na inicijativu dijela šokačkih obitelji koje žive u Somboru radi očuvanja

baštine, šokačkog govora, književnosti i kulturne tradicije. Udruga je dobila naziv prema književnom programu koji je održavala Udruga *Šokačka grana* iz Osijeka – Međunarodni okrugli stol *Urbani Šokci* na kojem su sudjelovali i Hrvati iz Vojvodine. Udruga se bavi istraživačkim radom i nakladništvom, održava znanstvene skupove, književne večeri, izložbe, te surađuje sa šokačkim udrugama u Podunavlju, Gradu Somboru, Hrvatskoj i Mađarskoj. Udruga je osnovana 2008. godine, a već 2009. priređen je program *Dani hrvatske kulture* u okviru manifestacije

ISPRAVKA

U broju 1073. *Hrvatske riječi* od 10. studenoga, u tekstu *Kulturni amaterizam bez granica* (stranica 30) objavljeno je pogrešno ime glumca kojega je žiri proglasio za najbolje glumačko ostvarenje u predstavi *Pro-*

sidba Dramskog studija *Sanjari* iz Sombora. U tekstu je pogrešno naveden **Dušan Esapović** namjesto **Danila Grbića** koji je proglašen za najboljeg glumca u spomenutoj predstavi. Ispričavamo se navedenim glumcima i čitateljima.

Šokci i baština. Narednih godina program *Dana hrvatske kulture* u Somboru činili su koncerti, književni programi, tematske izložbe u Gradskom muzeju u Somboru.

Udruga je izdala i dva nosača zvuka: *Običajne božićne pisme Monoštora* i *Svatovske pisme Šokaca Bačke*, a tiskano je i 14 knjiga Marije Šeremešić i drugih autora.

U povodu obilježavanja 15. obljetnice rada udruge počasnim članicama proglašene su dr. sc. **Silvija Čurak** i dr. sc. **Emina Berbić Kolar**, znanstvenice s osječkog sveučilišta. Predsjednica *Urbanih Šokaca* Marija Šeremešić uručila je zahvalnice pojedincima i institucijama koje su pomogle rad udruge, a među dobitnicima zahvalnice su dobili i gradonačelnik Sombora **Antonio Ratković**, Središnji državni za Hrvate izvan Republike Hrvatske, NIU *Hrvatska riječ*, KUD Hrvata *Bodrog* iz Monoštora.

Od 2010. godine Udruga građana *Urbani Šokci* organizirala je sa *Šokačkom granom* iz Osijeka međunarodne okrugle stolove. Od 2016. godine udruga samostalno organizira Međunarodni okrugli stol *O Šokcima je rič*. S tih okruglih stolova objavljeno je pet zbornika radova. Od 2008. godine *Urbani Šokci* surađuju s Udrugom *Pasionska baština*, a od 2016. i s Udrugom *Zornica nova* iz Pečuha. Uz potporu Grada Sombora *Urbani Šokci* nekoliko godina organizirali su program *Lijepa riječ*, *Szép szó*, *Schones Wort* u kome su mladi različitih zajednica predstavljali kulturu i tradiciju svojih naroda.

Od 2008. pa sve do ove godine *Urbani Šokci* sudjelovali su s ostalim šokačkim udrugama u manifestaciji *Šokci i baština*, a nekoliko puta bili su i domaćini. Članovi udruge sudjeluju u programu KUD-a Hrvata *Bodrog* iz Monoštora *Divanim šokački*.

U programu ovogodišnjih *Dana hrvatske kulture* sudjelovali su učenici odjela tambure iz Monoštora, *Kraljice Bodroga* i *Bodroški bečari* KUD-a Hrvata *Bodrog* iz Monoštora, folklorna skupina HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora i glumci Dramskog studija *Sanjari* iz Sombora.
Z. V.

SVEČANI GODIŠNJI KONCERT
HKPD-a „JELAČIĆ“ PETROVARADIN

Jelačić

20 GODINA RADA I POSTOJANJA

SVEČANI KONCERT ODRŽAT ĆE SE U AMFITEATRU SPENS-a
(Sutjeska 2, Novi Sad) SUBOTA, 25.11.2023.
S POČETKOM U 18 SATI

SVEČANI PROGRAM:

Tamburaški sastav HKPD-a „Jelačić“

Voditelj: prof. Branislav Tubić

Solist: Jovgen Nađ

Mješoviti zbor HKPD-a „Jelačić“

Ravnateljica zbora: prof. Vesna Kesić Krsmanović

Solist: Miroslav Klašnja

Klapa HKPD-a „Jelačić“

Voditelj klape: prof. Živan Popović

Solisti: Miloš Ristić, Miroslav Klašnja i Velimir Matanović

Vokalna solistica: Klaudija Klanac Pušković

Specijalni gosti:

Folklorni ansambl i tamburaški sastav KUD-a „Čiče“
Novo Čiče iz Republike Hrvatske

DOĐITE DA ZAJDNO PROSLAVIMO JUBILEJ

Divanim šokački u Monoštoru

Čuvari riči

»... **K**o džakovi oblaka najavljuju novi dan. Osićam, u velikim grozdovima, prosuće se nebo. Nabubrila nadanja za smijem. Selo spava, Monoštor spava (...) a ti

da još ima ljudi kojima je šokačka rič još značajna, koji svoju dicu uče šokačkom divanu, šalju ih u našu udruhu», kazao je Šeremešić.

U programu su sudjelovali pjesnici iz Sombora **Kata i Antun Kovač, Marica Mikrut i Ruža Silađev** iz Sonete, **Željko Šeremešić** iz Monoštora, a **Marija Šeremešić** govorila je ulomke iz svog kuhara tradicijskih *jila* Monoštora.

Sudjelovali su i *Bodroški bečari* i *Kraljice Bodroga*, koji su na šaljiv način prikazali nekadašnje pečenje dudove rakije.

Z. V.

bečarski zoveš na još jedan krug u bilim misečevim sonamam», riječi su kojima je dopredsjednica KUD-a Hrvata *Bodrog* **Anita Đipanova Marijanović** otvorila manifestaciju *Divanim šokački* u Monoštoru.

Manifestacija je to koja kroz riječ i pjesmu čuva od zaborava šokačku ikavicu. Manifestaciju je osmislio predsjednik *Bodroga* **Željko Šeremešić** sa željom da se očuva monoštorska šokačka ikavica i popularizira među mladima.

»Moja osićanja su pomišana, od tuge do radosti. Tuge, jer nas je sve manje, naš svit nestaje, a radosti jer vidim

Imenovanja u Ordinarijatu Subotičke biskupije

Subotički biskup **Franjo Fazekas** imenovao je svoje prve suradnike u Biskupskom ordinarijatu koji su 17. studenoga 2023. godine položili ispovijest vjere i prisegu vjernosti, te na taj način preuzeli svoje službe. Imenovani su sljedeći svećenici:

Preč. **Željko Šipek**, generalni vikar

Preč. dr. **Ivica Ivanković Radak**, sudski vikar

Preč. **Mirko Štefković**, ekonom

Vič. **Gáspár Józsa**, kancelar

Vič. **Dražen Skenderović**, tajnik i vicekancelar

Vič. **József Koleszár**, ravnatelj svećeničkog doma i pomoćnik ekonomu

Biskup je imenovanima poželio Božji blagoslov da povjerene im službe vrše Bogu na slavu i na dobrobit Subotičke biskupije.

Izvor: Tiskovni ured Subotičke biskupije

Održan susret Hrvatskog Caritasa i Caritasa Srijemske biskupije

Susret Hrvatskog Caritasa i Caritasa Srijemske biskupije održan je prošlog petka, 17. studenog u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu, izvijestio je Hrvatski Caritas.

Radnom susretu prisustvovali su ravnatelj Hrvatskog Caritasa fra **Tomislav Glavnik**, OFM-Conv, ravnatelj Caritasa Srijemske biskupije vič. **Jozo Duspara** i koordinatore Srijemskog Caritasa **Petar Dujić**.

Nakon uspješne suradnje Hrvatskog Caritasa i Caritasa Srijemske biskupije u pomaganju ranjivih i socijalno ugroženih skupina tijekom 2023. godine vodio se na susretu razgovor o nastavku suradnje. Hrvatski Caritas će kao i do sada biti otvoren programima i projektima, koji dolaze sa

svrhom pomoći i zagovaranja najranjivijih slojeva društva. Na susretu je istaknut doprinos što ga je razvoju Caritasa u Republici Hrvatskoj dao mons. **Fabijan Svalina**

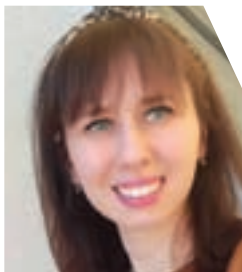
3. adventski vašar Od srca djeci!

Pozivamo Vas da i ove godine dođete na naš zajednički vašar i tako dobrovoljnim prilogom skupimo novac za božićne paketiće za djecu naše župe.

Družiti ćemo se uz razna pića, zanimljivu hranu, a djeca će se moći oprobati u jahanju konja!

Program počinje u subotu, 2.12.2023. u 18.00!
Očekujemo Vas sve u dvorištu
Župe sv. Marka evanđelista u Starom Žedniku.

svi koji žele prodavati svoje proizvode, mogu se prijaviti
Zdenki Milodanović na broj
0655312942

Krista Kralj

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

za vrijeme svoga mandata na službi ravnatelja Hrvatskoga Caritasa i tako pospješio da Caritas kao ustanova Hrvatske biskupske konferencije postane djelatniji u poslanju kojeg ima u Crkvi i u društvu.

Susretu se priključio i mons. **Bože Radoš** zaželjevši plodonosnu suradnju, koja će biti na korist pojedincima i skupinama koji su na razne načine u socijalnim poteškoćama, a upućeni su na brigu Caritasa.

Izvor: www.ika.hr

Duhovna obnova u čast Prečistom srcu Marijinu

U subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske bit će održana desetodnevna duhovna obnova u čast Prečistom srcu Marijinu.

Od 29. studenoga do 8. prosinca svake večeri molit će se u 17 sati krunica, a u 17.30 bit će služena sveta misa, propovijed i zavjetna pobožnost. Posljednjeg dana, 8. prosinca, nakon krunice u 17 sati, na misi u 17.30 sati bit će svečana sveta misa i posveta prečistom Srcu Marijinu.

J. D. B.

Advent u Tavankutu

U okviru obilježavanja adventa u Tavankutu, u subotu, 2. prosinca, na Etno salašu *Balažević* održava se adventski vašar, kada će biti upaljena prva adventska svijeća. Početak je u 18 sati.

U nedjelju, 3. prosinca, u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame, u 18 sati, bit će otvorena tradicionalna izložba božićnjaka.

Adventski vašar u OŠ *Matija Gubec* bit će održan u utorak, 5. prosinca, s početkom u 17 sati.

Liturgijska godina završava svetkovinom Krista Kralja svega stvorenja. Tako nas Crkva podsjeća da je Bog na početku i na svršetku svega, sve je po njemu i bez njega nema ništa. Čovjek se spašava jedino po Bogu, a spasenje nam je zavrijedio upravo Krist Kralj. Kralj se žrtvovao za svoj narod, Kralj je podnio poniženje, muku i smrt da omogući život u svome kraljevstvu svakom svom stvorenju. Nema zemaljskog kralja koji bi za svoj narod tako što učinio, ali Bog, koji sve nadvisuje, spušta se na zemlju i žrtvuje vlastiti život da bi svatko tko u njega vjeruje mogao biti spašen. On je Kralj koji ljubi svoj narod i ne želi da nijedan od njih propadne nego da se svi raduju zajedno s njim u vječnosti. Godina je jedna etapa u ljudskome životu. Na njezinom kraju čovjek sumira rezultate prethodne i pravi planove za buduću. Crkvena godina nas ovom svetkovinom podsjeća da je sve što je iza nas dar i milost našega Kralja, Krista Gospodina, te da ono što planiramo ne planiramo bez njega, jer je jedino u njemu naša nada i radost.

I upravo zato što je naš Kralj za nas položio svoj život i što želi da to spasenje svatko od nas prihvati i nađe se jednom s njim u njegovom kraljevstvu, liturgijska godina na svom završetku pred vjernike stavlja tekstove koji govore o posljednjem sudu. Krist želi podsjetiti svoj narod da spasenje koje im od njega dolazi oni moraju prihvatiti, a to čine svojim djelima.

Bog pobjeđuje

Ljudi u načelu znaju što Bog od njih očekuje i kakav život treba voditi da bi u konačnici bili spašeni. Ipak, čini im se ponekad da je takav život pretežak, od njega odustaju jer na stvari oko sebe gledaju ovozemaljskim očima, pa im se zato čini da se ne isplati biti dobar i ljubiti, slijediti Boga, jer oni koji to ne čine žive bolje i lagodnije.

Pod tim dojmom kršćanima se često čini da će zlima pripasti i konačna pobjeda. Ali ne! Pavao zato ohrabruje: »Doista, on treba da kraljuje dok ne podloži sve neprijatelje pod noge svoje« (1Kor 15,25). Dakle, taj neuspjeh koji kršćanima izgleda izvjesno, samo je privid. Krist dopušta takav privid dok ne dođe vrijeme njegove konačne pobjede. A kada se ispuni vrijeme i povijest dođe do svoga vrhunca, Krist i nitko drugi treba da kraljuje. Tako i oni koji su njegovi postat će dionici njegove pobjede, a do tada trebaju očitovati svoju pripadnost njemu. Zato je završetak jedne godine pravo vrijeme za podsjetiti se kakve promjene u načinu razmišljanja i življenja vjernik treba poduzeti. Kada se vrijeme ispuni, već ćemo biti podijeljeni na dvije strane, a strana se bira sada.

Propusti

Evangelje ovonedjeljne svetkovine još nas snažnije potiče da već sada odaberemo jesmo li na Kristovoj strani ili ne. Isus učenicima govori o svom ponovnom dolasku. Tada će sve narode podijeliti na dvije strane, jedne sebi zdesna, a jedne slijeva. Ove zdesna poslat će u vječni život, a slijeva u vječnu muku (usp. Mt 25,31-46). Kriterij po kojem će odrediti tko gdje ide je ono što smo činili ili nismo činili svojim bližnjima. Vrlo jednostavno Krist objašnjava: sve što činimo svakomu od svojih bližnjih njemu činimo. Ipak, važno je imati na umu da je propuštanje činjenja dobrog za Krista jednako loše kao i činjenje zlog. Propusti nas isto tako mogu svrstati na pogrešnu stranu. Ljubav i dobročinstvo su aktivno zauzimanje za bližnjeg, a pasivnost nas osuđuje kao i činjenje zla. Zato nas naš Kralj podsjeća da ne možemo skrštenih ruku čekati njegovo spasenje već se djelima moramo pokazati kao oni koji žele biti spašeni.

Pruga u salašima Nenadić

Šine u staro željezo

Pruga je kroz salaše Nenadić prošla 1895. godine i bila je to pruga od Riđice, preko Sombora, Stapara, Odžaka do Novog Sada duga 121,5 kilometara. Ovih dana uklanjaju se i njeni posljednji tragovi

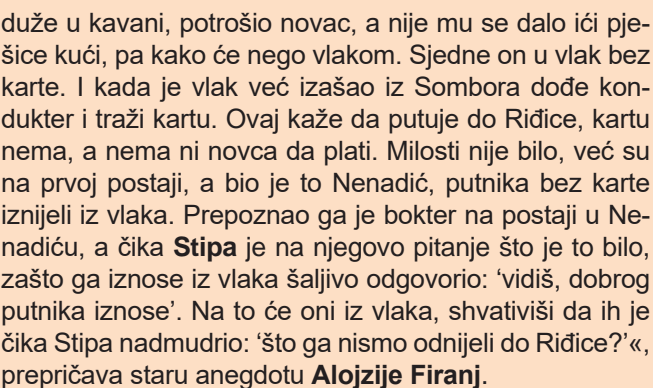
Ovih dana u salašima Nenadić vade se i posljednji željeznički pragovi s nekadašnje pruge Sombor – Riđica, koja je prolazila kroz te salaše. Dio je to »velikog posla« na uklanjanju oko 400 kilometara lokalnih pruga u Vojvodini, kojima vlakovi ne prometuju godinama. A sada više i neće, jer se uklanjaju i posljednji tragovi nekada razgranate vojvođanske željezničke mreže. I ono što je nekada bilo dika Vojvodine završit će kao staro željezo. Je li baš moralo tako ili ne tema je za neki

drugi tekst. Ovaj nas vraća u vrijeme kada su salašari Nenadića imali privilegiju biti na važnom željezničkom koridoru koji je bio najkraća veza Beograda i Budimpešte.

Dvije postaje u salašima

Pruga je kroz salaše Nenadić prošla 1895. godine i bila je to pruga od Riđice, preko Sombora, Stapara, Odžaka do Novog Sada, duga 121,5 kilometara. I nije kroz salaše vlak samo prolazio već je i stajao na dvije postaje: Nenadić, udaljenoj pet kilometara od kolodvora u Somboru i Radišić, koji je bio udaljen sedam kilometara. Na tim postajama bile su i čekaonice koje su se zimi i grijale. U salašima je bilo sedam pružnih prijelaza, kod stanice Radišić vaga i deponij za istovar repe.

»U vrijeme prije Drugog svjetskog rata vlakom su se vozili Nijemci i Mađari iz Gakova, Kruševlja, Riđice, a naši ljudi su do grada išli pješice ili konjima i kolima. Ima iz tog vremena i anegdota o jednom našem salašaru koji se dosjetio kako besplatno putovati vlakom. Zadržao se

Poslije Drugog svjetskog rata Nenadićani su više počeli koristiti vlak. I tu se Firanj prisjeća nekih zanimljivosti.

»Postaje Nenadić i Radišić bile su udaljene dva kilometra, ali je karta od Nenadića koji je bliže Somboru bila puno jeftnija. Zato se, i kada je Radišić bio bliži, pješaci do postaje Nenadić i tu ulazilo u vlak. Uglavnom su pu-

tovali salašari koji su na somborsku tržnicu nosili svoju robu. Dva kilometra do postaje, pa kada stignu na kolodvor u Sombor još oko kilometar do tržnice. Tako su išli pješice tri kilometra i pet kilometara vlakom», kaže Firanj.

I on sam putovao je vlakom, odnosno šinobusom, koji je poslije Drugog svjetskog rata zamijenio vlakove na pruzi koja je izgubila svoj nekadašnji značaj.

»Putovao sam šinobusom u Sombor kada sam upisao peti razred i krenuo u Sombor u školu. Imali smo mjesečnu kartu i mogli smo putovati neograničeno, a dnevno je kroz Nenadić šinobus prolazio četiri puta«, kaže Firanj.

Šinobusi su uvijek bili puni, jer su iz Gakova i Riđice putovali i radnici na posao u Sombor. Sredinom 60-ih godina uvode se autobusi koji su polako počeli preuzimati putnike. I konačno, krajem 70-ih godina putnički željeznički promet potpuno je ukinut. Teretni promet trajao je nešto duže, a najviše se prevozila repa, jer je ova pruga imala direktnu vezu s crvenačkom šećeranom.

»Sjećam se teretnih kompozicija koje su iz kombinata *Graničar* u Gakovu, koji je obrađivao velike komplekse zemlje, vukle vagone natovarene šećernom repom. Bio je to kraj 70-ih, početak 80-ih godina«, kaže **Josa Firanj**.

U najbolje vrijeme uz teretne vlakove bilo je i sedam pari šajnobusa dnevno. Na postajama su bile bokternice, a u njima čekaonice za putnike i stanovi za čuvere pruge s obiteljiima.

»Sjećamo se boktera na postaji, i **Žarka Nenadića** i **Gordane Plavšić** s djecom **Aleksandrom, Nenadom, Slobodanom** i **Micom**. Posljednji na toj postaji bili su **Milan Kalenić** i supruga **Milena** s djecom **Slobodankom** i **Slavicom**. Na postaji Radišić posljednji su stanovali **Živko** i **Đuja Borić** s djecom **Miroslavom** i **Borom**. Danas su obje bokternice privatno vlasništvo«, prisjeća se Alojzije Firanj.

Pruga koja je prolazila s desne strane salaša, gledano iz pravca Sombora, i koju su morali prijeći svi salašari koji imaju salaš s te strane, skoro je u potpunosti demontirana. Ima li ideja kako će se koristiti nekadašnji željeznički koridor, salašari ne znaju.

Z. V.

 = Motorni voz — Ručni prtljag ograničen

O prezimenima bačkih Hrvata (LXIV.)

Margalić

Novosadska Zastava od 12. III. 1921. piše o političkim prilikama u Subotici. Članak, kojega potpisuje inž. **Svetozar Matić**, član Matice srpske, počinje ovako: »Ono što hrvatski klerikali u Subotici rade ne valja«. U nastavku piše: »Možda je braći Bunjevcima malo žao što su prije bili tako mlaki, a sada u ovoj srpskim mačem izvojevanoj slobodi, uzdajući se u daljnje simpatije, htjeli bi se prema nama ponašati onako kako njihovi pomađareni Vojnići, Parčetići, Margalići itd., koji su nam dojadili kao župani bački i novosadski, ali kao povjerenici za naše škole«. Radi pojašnjenja, **Vojnići i Parčetići** su plemene hrvatske obitelji, koje su desetljećima držali visoke pozicije u Somboru, Subotici, pa i u Novom Sadu. **Margalići** su također Hrvati, ali oni nisu bili autohtoni u Bačkoj. Zapravo, jedini relevantan predstavnik ove obitelji bio je **Edo Margalić (Margalits Ede)** (1849. – 1940.). Rodom iz Zagreba, u Bačku ga je dovela služba. Školovao se u Baji. Studirao je u Beču, Budimpešti i Parizu. Bio je ravnatelj gimnazije u Somboru, a zatim profesor hrvatskog jezika i književnosti u Budimpešti i posebni ministarski izaslanik (komesar) u srpskim narodnim školama u Novom Sadu.

Genealogija

Otac Ede Margalića je bio **Andrija**, krojač (sartor) iz Zagreba. Njegovo je podrijetlo teško ustvrditi, jer zagrebačke matične knjige nisu precizne kao bačke. Andrija je 17. IX. 1837. oženio **Ivanu Orčev**. Ivana je preminula 28. X. 1839. u 22. godini života. Andrija je kasnije, 26. XI. 1844., oženio **Doroteju Koosz**. Vjenčani kumovi bili su **Stjepan Sokolić i Franjo Rebrović**. Iz tog braka rođen je i Edo Margalić (17. III. 1849.). Kršten je u katoličkoj crkvi sv. Marka. Zapis o krštenju glasu: »Margalić Eduard Josip zakonski (sin) Martina (greška, treba Andrija – prim. V. N.) i Dorije Koosz. Kumovi: **Dragutin i Julika Habermann po Franji Žuželj** kap. (tj. krstio kapelan Franjo Žuželj)«. Edo je imao rođaka (s očeve strane) **Antuna Đurđeka (Gyurgyek)**, koji je predavao u gimnaziji u

Baji. Đurdek je umro 6. VI. 1878. u Baji u 57. godini od difterije. U matici umrlih u Baji zabilježeno je da su mu roditelji **Adam Đurdek i Doroteja Petrović (Petroich)**. Kao mjesto podrijetla piše Macholecz, Croatia. Vjerojatno je riječ o Miholecu, koje se nalazi u Koprivničko-križevačkoj županiji (Hrvatska). Moguće je da otuda potječu i pretci Ede Margalića po muškoj liniji. Edo je 7. VIII. 1876. oženio **Izabelu Turay** u Baji. Tada je bio profesor bajske gimnazije. Imao je s njom poroda. Međutim, njegova djeca ostala su živjeti u Mađarskoj.

»Voli on svoje podrijetlo«

Ilija Džinić dao je u *Hrvatskom književnom listu* (listopada 1968., br. 7, str. 4) objašnjenje zašto treba Edu Margalića ubrajati u Hrvate: »No i unatoč tomu što se javno priznao Mađžarom, ne bismo smjeli izostaviti iz ovog prikaza ni Zagrepčanina dr Edu Margalića, bivšeg ravnatelja gimnazije u Somboru i sveučilišnog profesora hrvatskog jezika i književnosti u Budimpešti. Iako je bio Hrvat, u kući svog ujaka, školskog ravnatelja u Baji, dobi kao dijete mađžarski odgoj i bi tako pomadžaren. Umro je inače u visokoj starosti god. 1940. Ipak i u takvoj situaciji, ostade mu neki osjećaj za narodnost, kojoj se bez svoje krivnje otuđio. Voli on svoje podrijetlo i hrvatski narod iz kojeg je niknuo, pa izdaje god. 1898. svoj hrvatsko-mađžarski i mađžarsko-hrvatski rječnik s ciljem da se ta dva naroda čim bolje upoznaju i međusobno razumiju. Inače Margalić je mnogo prevađao naša djela na mađžarski. Preveo je Smail-agu, zatim izdao Hrvatsku historijsku bibliografiju u dva sveska. Pisao je o pjesniku Nikoli Zrinskom, hrvatskom povjesniku A. B. Krčeliću, Iločkoj crkvi sv. Ivana od Kapistrana, o srpskim narodnim pjesmama s Kosova polja i o Kraljeviću Marku. Sve nas ove teme upućuju, da možemo opravdano smatrati dr. Edu Margalića Hrvatom, čijim se kulturnim radom i doprinosima ponosimo i mi somborski Hrvati, pa i Srbi«.

Društvena aktivnost

Edo Margalić bio je društveno aktivan u Somboru. Bio je jedan od pokretača i suradnika lista *Bácska*, koji je izlazio u Somboru od 1878. do 1914. Na njegovu inicijativu u Somboru je osnovano Povijesno društvo Bačko-bodroške županije (1883.). Kada je društvo reosnovano 1936., Margalić je izabran za doživotnog predsjednika.

DR. MARGALITS EDE,

Bienale u Veneziji

Ove godine obilježava se dvadesetogodišnjica smrti **Stipana Šabića** (1928. – 2003.), hrvatskog likovnog stvaratelja i pedagoga, istaknutog člana HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta. Priča o odlasku na Bienale u Veneziju, mali je omaž njegovom velikom djelu...

Interdisciplinarna izložba suvremene umjetnosti utemeljena pod izvornim nazivom Biennale di Venezia kontinuirano se održava još od konca 19. stoljeća, a kako samo ime kazuje – svake dvije godine. Zaslugom **Riccarda Selvatica**, tadašnjeg gradonačelnika jednog od najljepših gradova svijeta, prvi bienale održan je 1895. godine u čast vjenčanja talijanskog kralja **Umberta** i kraljice **Margarite Savojske**.

Ideja organizatora, vidjet će se u bliskoj budućnosti, jedne od najznačajnijih svjetskih kulturnih manifestacija bila je da se javnosti predstave najpoznatiji likovni umjetnici – slikari, skulptori, grafičari i dr. Ovaj izvanredni multikulturalni umjetnički sajam fokusiran je na predstavljanje nacionalnih vrijednosti i osobnosti. Obuhvaća 30 stalnih paviljona lociranih u parku Giardini, dok se države bez stalnih postavki koriste tzv. privremenim paviljonima smještenim u Arsenalu.

Prvi nacionalni paviljon izgradila je Belgija 1907. godine, a potom slijede paviljoni domaćina Italije, Mađarske, Njemačke, Engleske, Francuske i Rusije. Uz navedene grane likovne umjetnosti, 1980. godine u ravnopravnu konkurenciju uvrštena je i arhitektura. Tijekom svojih gotovo 150 godina postojanja na izložbenom prostoru Bienala u Veneziji izlagali su brojni glasoviti svjetski umjetnici, poput primjerice **Picassa**, **Klimta**, **Renoira**, ali su se također svake dvije godine na službenim postavkama zemalja sudionica mogla naći i djela brojnih, do tada nepoznatih umjetnika iz cijeloga svijeta. Radi toga je posjet venecijanskom bienalu postao, na određeni način, imperativ svim poslenicima likovnog stvaralaštva.

U duhu ove maksime 1970. godine autobus dupkom ispunjen članovima Likovne kolonije HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta, predvođen profesorom Stipanom Šabićem, doajenom likovne kulture na bačkim prostorima zaputio se prema Veneziji. U jednu veliku umjetničko-turističku avanturu...

Subotički odvjetnik **Ivan Tikvicki** te 1970. godine imao je dvanaest godina i bio jedan od putnika na venecijanski bienale. Pola stoljeća kasnije prisjeća se ove nevjerojatne mladalačke uspomene i svojih umjetničkih radova.

»Već u nižim razredima osnovne škole pokazivao sam sklonost prema likovnoj umjetnosti, ali me je moj nastavnik Stipan Šabić vremenom usmjerio prema skulptorstvu. U svojoj desetoj godini (1968.) postao sam član likovne kolonije HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta, a moji prvi radovi u glini nastali su u prostorijama društva smještenim na trećem

katu Gradske kuće u Subotici. Točnije, u njezinom potkrovlju gdje se nekada nalazio gradski zatvor. Kao perspektivni mladi skulptor našao sam se na popisu putnika na venecijanski bienale i skupa s ostalim članovima našega društva proveo tri nezaboravna tjedna u Italiji. Pored Venezie, vidjeli smo još i Raveno, Firenzu, Rim, Vatikan, Pompeje, Sorento i otok Capri. I sve to bez putovnice, putujući samo s đačkom knjižicom. Vozeći se autobusom, usput smo kampirali u šatorima i hranili se konzervama šunke 29. novembra i

ostalom hranom koju smo ponijeli iz Subotice i Tavankuta. Putovanje na Bienale u Veneziju, te 1970. godine, još je više učvrstilo moju želju za bavljenjem umjetnošću, jer sam godinu dana kasnije izlagao svoje prve radove u glini na prigodnoj izložbi posvećenoj 25. godišnici osnivanja HKPD-a **Matija Gubec**. Po nagovoru svoga nastavnika Stipana Šabića trebao sam upisati školu primijenjenih umjetnosti u Novom Sadu. Nažalost, moji roditelji nisu imali razumijevanja za umjetničku sklonost svoga sina, iskreno ne vjerujući da bih od umjetnosti jednoga dana mogao živjeti. I tako sam umjesto 'umjetničkog' Novog Sada otišao na Pravni fakultet u Zagrebu i 1982. godine stekao zvanje diplomiranog pravnika. Ipak, sudbina je htjela da se, barem u jednom dijelu svoga života, istina na specifičan način, vratim umjetnosti. Deset godina sam obnašao pravne poslove u Međuopćinskom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Subotici (1984. – 1994.), koji se nalazi u subotičkoj Gradskoj kući i vratio se (kat niže) na mjesto svojih umjetničkih početaka.«

Osim putovanja na venecijanski bienale, članovi likovne kolonije HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta sljedeće 1971. godine otisnuli su se na studijsko putovanje u Grčku i obišli njezine brojne kulturne znamenitosti. Nažalost, već 1972. godine, nakon političke čistke, HKPD **Matija Gubec**, s tim predznakom, prestalo je s radom.

D. P.

U Subotici se susreli recitatori iz cijele Vojvodine

Održana 22. Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

Iako je vjetar jako puhao, bile su najavljene i blokade cesta, održavalo se toga dana još natjecanja, a bio je i vikend, subota, dakle dan za odmor, ništa od toga nije spriječilo naše drugare da dođu u Suboticu i sudjeluju na Pokrajinskoj smotri recitatora na hrvatskom jeziku

Za svoj nastup svaki recitator je dobio prekrasnu knjigu na hrvatskom jeziku, a pobjednici smotre osvojili su i diplomu te nagradni jednodnevni izlet u Osijek koji će biti organiziran 9. prosinca. Na ovaj put žiri je poslao kao poticaj još neke recitatore tako da će pun autobus učenika iz Vojvodine, ljubitelja poezije, uživati u ljepotama ovog hrvatskoga grada, ali i drugim aktivnostima te kazališnoj predstavi koja je u programu nagradnog izleta.

Pobjednici 22. Pokrajinske smotre recitatora na hrvatskom jeziku su:

mlađi uzrast (učenici od 1. do 4. razreda osnovne škole):

Iva Barat (OŠ Jovan Popović, Srijemska Mitrovica)

Tereza Dulić (OŠ Vladimir Nazor, Đurđin)

Marko Iršević (HKPD Matija Gubec, Tavankut)

Marko Ivakić (OŠ 22. oktobar, Monoštor)

Magdalena Kujundžić (OŠ Matko Vuković, Subotica)

Petar Mihaljev (OŠ Ivan Goran Kovačić, Sonta)

Tea Rica (OŠ Moša Pijade, Bereg)

Emilia Tonković (OŠ Ivan Milutinović, Subotica)

Ivan Vukov (OŠ Matko Vuković, Subotica)

Marija Vukov (OŠ Ivan Milutinović, Subotica) i

Marija Žarić (OŠ Matija Gubec, Tavankut).

Mlađi uzrast

koju je 22. put zaredom organizirala Hrvatska čitaonica. Smotra je održana 18. studenoga i okupila je osamdesetak učenika iz Monoštora, Sonte, Berega, Šida, Sota, Srijemske Mitrovice, Sombora, Tavankuta, Đurđina i Subotice koji su kazivali poeziju na svom materinskom hrvatskom jeziku, standardnom ili dijalektu. Podijeljene u tri dobne skupine – mlađa (od 1. do 4. razreda osnovne škole), srednja (od 5. do 8.) i starija (srednjoškolci i studenti) pozorno ih je slušao tročlani žiri u sastavu: **Milan Vejnović**, glumac Narodnog kazališta u Subotici kao predsjednik žirija, **Suzana Vuković**, glumica Narodnog kazališta u Subotici i **Marija Kovač**, višestruko nagrađivana recitatorica iz Subotice.

Srednji uzrast

 Stariji uzrast

srednji uzrast (učenici od 1. do 4. razreda osnovne škole):

Marko Brdar (OŠ 22. oktobar, Monoštor)
Petra Dekan (OŠ Ivan Goran Kovačić, Sonta)
Marijan Ivanković Radaković (HKC Bunjevačko kolo, Subotica)
Matea Krstin (OŠ Ivan Goran Kovačić, Sonta)
Strahinja Martinković (OŠ Ivan Goran Kovačić, Sonta)
Milica Matović (OŠ Ivan Goran Kovačić, Sonta)
Roko Piuković (HKC Bunjevačko kolo, Subotica)
David Tikvicki (OŠ Matko Vuković, Subotica)
Katarina Vukadinović (KD Ivan Antunović, Subotica) i
Anamarija Živković (OŠ Sremski front, Šid).

stariji uzrast (učenici od 1. do 4. razreda srednje škole):

Luka Krnajski (Politehnička srednja škola, Subotica)
Marija Milodanović (Gimnazija Svetozar Marković, Subotica)

Barbara Piuković (Gimnazija Svetozar Marković, Subotica)

Anja Rončević (Srednja medicinska škola, Subotica) i

Marijan Rukavina (Hrvatska čitaonica, Subotica).

Kao poticaj za ubuduće uz pobjednike u Osijek će putovati i sljedeći recitatori: **Ilija Firanj** (Hrvatski dom Vladimir Nator, Sombor), **Anja Katačić** (OŠ Moša Pijade, Bereg), **Mirela Zarecki** (OŠ Sremski front, Sot), **Petra Kovač** (OŠ 22. oktobar, Monoštor), **Marija Kujundžić** (OŠ Ivan Milutinović, Subotica), **Ema Lutring** (HKD Šid, Šid), **Petar Mandić** (KD Ivan Antunović, Subotica), **Magdalena Menđan** (HKD Šid, Šid), **Lea Rica** (OŠ Moša Pijade, Bereg), **Noa Žarko** (OŠ Sveti Sava, Srijemska Mitrovica), **Melisa Gadžur** (Gimnazija Svetozar Marković, Subotica), **Sara Ileš** (Srednja medicinska škola, Subotica), **Luka Ješić** (Srednja medicinska škola, Subotica), **Nađa Petrović** (Srednja medicinska škola, Subotica), **Luka Šomođvarac** (Srednja medicinska škola, Subotica) i **Boris Vujković** (Srednja medicinska škola, Subotica).

A kako im je bilo u Osijeku moći ćete, naravno, pročitati u *Hrvatskoj riječi*. Pratite nas.

Održavanje 22. Pokrajinske smotre recitatora na hrvatskom jeziku su potpomogli Grad Subotica i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterrenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa na više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, temeljem članka 25. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje

OBAVIJEST

o donošenju rješenja o davanju suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš

Nadležno tijelo obavještava javnost da je 15. 11. 2023. godine donijeto Rješenje o davanju suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš PROJEKTA Izgradnja brze prometnice IB reda, granični prijelaz s Mađarskom (Bački Breg) – Sombor – Kula – Vrbas – Srbobran – Bečej – Kikinda – granični prijelaz s Rumunjskom (Nakovo), dionica: granični prijelaz s Mađarskom (Bački Breg), postojeća državna cesta IB reda broj 15 do raskrižja s postojećom državnom cestom IB reda broj 12, s izgradnjom terminala za teretna vozila i baze za održavanje, nositelja projekta JP *Putevi Srbije*, Bulevar kralja Aleksandra br. 282 iz Beograda.

Rješenje o davanju suglasnosti je donijeto na temelju prijedloga odluke koji je sastavni dio Izvještaja Tehničke komisije kao i uvidom u dostavljenu dokumentaciju, kojom je konstatirano da predmetni projekt svojom realizacijom neće imati negativnih utjecaja na okoliš ukoliko se ispoštuju propisane mjere zaštite.

Radi zaštite činitelja okoliša nositelj projekta je dužan osigurati uvjete i provesti mjere definirane poglavljem 8.0 Studije o procjeni utjecaja na okoliš, kao i osigurati izvršavanje programa praćenja utjecaja na okoliš, predviđenog poglavljem 9.0 Studije o procjeni utjecaja na okoliš.

Rješenje o davanju suglasnosti na studiju o procjeni utjecaja na okoliš je konačno u upravnom postupku. Protiv ovog rješenja se može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom u Beogradu u roku od 30 dana od dana objavljivanja ove obavijesti.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 27. 11. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za dogradnju školske zgrade na k. p. br. 6861 K. O. Donji grad u Subotici

(naručitelj projekta – OŠ *Ivan Goran Kovačić*, Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 1. do 7. prosinca 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj mrežnoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 1. do 7. prosinca 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju višeporodičnog stambenog objekta na k. p. br. 2003 i 2004 K. O. Stari grad u Stalačkoj ulici u Subotici

(naručitelj projekta – DINAMIK GRADNJA, d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 1. do 7.

prosina 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj mrežnoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 1. do 7. prosinca 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 21. 11. 2023. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-211/2023 kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Poboljšanje kvalitete pitke vode u naseljima Kraljev Brig, Hajdukovo i Šupljak u sklopu sustava vodoopskrbe« na k. p. br. 4102, 1983/1, 1983/2, 1892/1, 1887, 1960, 1893/2, 1900, 4038, 4037, 1992, 1986, 4063/2, 2045/20, 4063/1, 4076/1, 4070, 3731, 3813, 1927, 1945, 4078/1, 4056/1, 4039/2, 4039/3, 4039/1, 4045, 486, 542, 4053/1, 4053/5, 4053/7, 4101/1, 4053/2, 4053/3 i 1974 K.O. Bački Vinogradi, k.p. 10973/3, 10973/2, 10973/1, 10972/8, 6752/1, 7026, 7069/1, 6764/1, 6765/1, 6765/2, 6764/2, 6901, 6925/3, 6939, 6941, 6949, 6959/19, 6959/18, 7000/1, 10974/1, 7068, 5693, 6049, 5692, 5635, 5627, 5677, 5691, 5693, 5749, 5784/3, 5851/2, 5850/2, 5850/3, 5849/2, 5848/3, 5847/3, 5841/2, 5838/2, 5836/2, 5826, 5813/3, 5808/3, 5806/3, 5805/2, 5803/3, 5802/11, 5802/4, 5801/3, 5799/4, 5798/3, 5796/3, 5794/3, 5790/5, 5789/5, 5789/9, 5786/3, 5784/25, 5784/22, 5784/9, 5784/4, 6062, 5264/3, 4239/1, 6058/1, 6035, 10973/3, 8480/12, 8480/13, 8480/15, 8480/17, 10973/5, 8657/1, 10976, 9259/46, 9259/43, 9259/44, 10975/1, 10975/3, 8892/2, 8796/3, 8796/4, 9142 i 9128/4 K. O. Palić, čiji je nositelj JKP *Vodovod i kanalizacija*, Trg Lazara Nešića 9/a, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-211-2023.pdf.

Vatreni su uspjeli

Hrvatska izborila Europsko prvenstvo

Pobjedama protiv Latvije (2:0) i Armenije (1:0), u posljednjem kvalifikacijskom prozoru nogometna reprezentacija Hrvatske uspjela je osvojiti, nakon listopadske katastrofe, toliko željeno drugo mjesto i vizu za Europsko prvenstvo u Njemačkoj 2024. godine. Ruku na srce, upravo je posljednji protivnik Armenija u velikoj mjeri pridonijela sretnom raspletu, odigraivši u prethodnom kvalifikacijskom kolu neodlučeno protiv izravnog konkurenta Walesa i omogućila *vatrenima* da sami, u po-

sljednjem susretu, odlučuju o svojoj sudbini. Ali, stara je maksima: sreća prati hobre!

Kvalifikacije za nauk

»Sve je dobro što se dobro završi«, također je poznata poslovice i nažalost po navijačke nerve, često izgovore-

Treći pot

Raspletom kvalifikacijskog ciklusa Hrvatska će se naći u trećem potu na ždrijebu skupina za sljedeći *Euro*. To znači da ne može igrati protiv Škotske, Slovenije, Slovačke, Češke i Nizozemske koje su skupa s njom u istom, trećem jakosnom rang. Ždrijež je na programu 2. prosinca u Hamburgu.

Fantastične brojke

Hrvatska će u Njemačkoj 2024. godine nastupiti na svom 13. velikom natjecanju, a 9. puta će za *vatrene* igrati **Luka Modrić**.

na u brojnim hrvatskim kvalifikacijskim epizodama. A bilo je tako i ovoga puta. Umjesto »laganice« u skupini s Turskom, Walesom, Latvijom i Armenijom, izabranici **Zlatka Dalića** umalo su prošli ko bosu po trnju nakon listopadskih kikseva protiv Turske u Osijeku (0:1) i Walesa u Cardiffu (1:2). I dočekali, poslije dugo, dugo vremena da ovise o drugima – rezultatima izravnog konkurenta Walesa. Ponovimo: ponovno srećom (baš tako) koja je *vatrene* pomazila uslugom Armenije, u utorak 22. studenoga Hrvatska je imala sve u svojim nogama. Na svom terenu, pred

svojim navijačima. A bilo ih je više od 20.000 na Maksimiru u prohladnoj jesenskoj večeri. Zahvaljujući голу povratnika u reprezentaciju **Ante Budimira** (odličan centaršut braniča **Sose**) Hrvatska je uspjela izboriti plasman na Europsko prvenstvo. Sama bez ičije pomoći. Iako je i Turska ostala neporažena protiv Walesa u Cardiffu (1:1).

Zbog svega navedenoga ove kvalifikacije bi trebale ostati za nauk, jer su bile pravi »rollercoaster« od toploga do hladnoga i natrag. Domaći kiksevi protiv Walesa (1:1), Turske (0:1) – 4 boda, te neplanirani gostujući poraz u Cardiffu (1:2) – 3 boda. Jedini sjaj je gostujuća pobjeda protiv Turske (2:0) +3 boda i sve četiri pobjede protiv Armenije i Latvije +12 bodova.

Sada slijedi sedam mjeseci »mira«, konsolidacije i temeljitih priprema za Europsko prvenstvo u Njemačkoj iduće godine. Zlatko Dalić ima odlične nogometaše i vrijeme će raditi za njega, osobito kada su u pitanju brojni ozlijeđeni nogometaši (**Perišić, Kovačić, Oršić, Petković** i dr.). Ali, o tom – potom! Sada treba uživati!

D. P.

Foto: HINA

NOGOMET

16. kolo

Nakon reprezentativne stanke susretima 16. kola nastavlja se natjecanje u 1. HNL. U petak, 24. studenoga igraju *Lokomotiva* i *Slaven* (18), u subotu (25. studenoga) od 15 sati je susret *Varaždina* i *Rijeke*, dok od 17.30 *Osijek* dočekuje *Dinamo*. U nedjelju (26. studenoga) u 15 sati *Hajduk* gostuje kod *Istre*, a kolo zatvaraju *Gorica* i *Rudeš* (17.10). Tablica 1. HNL: *Hajduk* 33, *Rijeka* 28 (-1), *Dinamo* 24 (-2), *Gorica* 23 (-1), *Osijek* 22, *Varaždin* 17 (-1), *Lokomotiva* (-1), *Istra* 14, *Slaven* 14, *Rudeš* 3.

POGLED S TRIBINA

SP

Idućeg petka (1. prosinca) hrvatska ženska rukometna reprezentacija započinje svoj nastup na Svjetskom prvenstvu kojemu su zajednički domaćini Norveška, Danska i Švedska (29. studenoga – 17. prosinca). Prvi protivnik bit će selekcija Senegala (18), dva dana kasnije (3. prosinca – 15.30) slijedi ogled protiv Kine, a posljednji susret skupine A je na programu 5. prosinca u 20.30 s jednim od domaćina, Švedskom. Prema formatu natjecanja na SP-u tri najbolje ekipe iz osam kvalifikacijskih skupina nastavljaju natjecanje, a prođe li u drugi krug Hrvatsku očekuju tri protivnice iz skupine B: Mađarska, Crna Gora, Kamerun i Paragvaj. Ali, do »Svjetskog« ima još tjedan dana u kojima novi izbornik **Ivica Obrvan** ima

zadaću finalno izbrusiti formu svojih izabranica. Završne mini pripreme, koje predviđaju i dva kontrolna prijateljska susreta u sklopu *Croatia cupa*, obavit će se u Poreču. U subotu, 25. studenoga, planiran je duel protiv Konga, dok je vjerojatni finale protiv Crne Gore zakazan za ponedjeljak, 27. studenoga. Popis igračica za pripreme u Poreču:

Tea Pijević, Ivana Kapitanović, Lucija Bečen, Paula Posavec, Andrea Šimara, Tena Japundža, Nikolina Zdravec, Katarina Ježić, Sara Šenvald, Mia Brkić, Čamila Mičijević, Dejana Milosavljević, Tena Petika, Kristina Prkačin, Tina Barišić, Valentina Blažević, Stela Posavec, Larissa Kalas, Katarina Pavlović, Klara Birtić, Dora Kalas Žulj i Lara Burić.

Hrvatska ženska rukometna reprezentacija igrala je na osam svjetskih prvenstava, a najbolji rezultat zabilježila je osvajanjem 6. mjesta 1997. godine u Njemačkoj.

D. P.

Umotvorine

- * Tišina je temelj karaktera.
- * Ljude kao i muziku: ili pojačaj ili gasi.
- * Nije znanje moć, primjena je moć.

Vicevi, šale...

- Od sutra prelazim na japansku ishranu.
- Što ćeš jesti?
- Toštoima!

Razgovaraju dva prijatelja:

- Morao sam pojesti tri punjene paprike prije no što popijem lijek.
- A koji lijek uzimaš?
- Kapi za oči!

Mudrolije

- * Traži poštovanje, a ne pažnju. Poštovanje traje duže.
- * I tako... Dok čekaš da se neke stvari promijene, promijeniš se ti.
- * Nada je uglavnom loš vodič, ali je dobar prijatelj na putu.

Vremeplov – iz naše arhive

HKPD Jelačić, Petrovaradin, 2013.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Šta je šala, a šta ni polak nije šala

E kaže, idu pođani, zuje ko čele, a kad stigli u momačke svatove raiz-marvašili se, nek se čuje nek se vidi da niko nije ko oni. Divojački svatovci sve sam bogovetni familijaš i eminoš. Ko mislu kad su divojku već morali udat u kuću tako tankog gazdice, gotovo siromašku, da se bar tako osvetu da momačkim svatovcima pokažu kako to izgleda kad je kogod iz mogućne i alvatne kuće. Ne spavaje oni valjda pod sirćetanom.

Počeeće so tim da svircima bange lipidu na čelo, pa pod kolina bacadu da njim klekečki sviraje i na kraj konca čedu se vaćat u kolo, ko što je i red.

Momački svatovi ostili kaki vitar duva, pa ko da su se udivanili, niko se ne vaća u kolo s pođanima. Jedna prija čim je zadzikala u kolu, već se i latila podvikavanja:

– Šta ste stali oko kola ko volovi oko dola, i-ju-ju, ja teta, ja!

Momački svatovci se samo poglédaje: naopako, šta će to sad bit?! Oće I još i brondza bit kome obisita? Nek se poglédaje i gledu, a jedan bačkela sve otima rić teti, tako se zakaso u podvikivanje:

– Đuegija oklagija,
na tavanu peć kajganu
dojašio na pućku,
pokliznio na mućku,
na čeg stao kad je pao,
i-ju-ju, ja ujo, ja!

Borme di koji baćo iz momačke kuće sad već počo zasukivat brkove, med momcima se zasukavaje i rukavi, a kaki bi Bunjevci bili da se ne opipa el brica u džepu.

Momkova strina bila razgaljena žena, vidi da će se tu gadno zapržit ako se ne stane tim u stopu, pa ko veli da kakogod podvikivanjem namiri račune. I makar ne igra, ona udari u podvikivanje:

– Đuegija uzo gusku,
ne daj Bože da mu rodi dasku,
i-ju-ju, ja strina, ja!

Al pođan već odgovara:

– Uzdala se strina u sinovca
pa ostala jalova ko ovca,
i-ju-ju, ja strićko, ja!

Drugi pođan se sve uštrkljiva:

– Eto nama kubure,
pao svekar u bure,
a svekrova u ardov
pa se kupa ko šarov,
i-ju-ju, ja tetak ja!

Đuegija zapravo bio suvonjav, ta ne ko oklagija već ko trska, al imo dva brata, dva divera, koji šakom lupidu, čošu od kuće odvalidu. Što su jaki, al ludoglavi, pa još i oćedu kad je rić o tiskanju. Kad su oni čuli da se tarma njev baćo, pa još i nana, jedan samo zaškrugućo zubima:

– Av tetak, tetak, izio peretak, a kad je baš tako slan, ko što si ga za-solijo, sa' će bit i ispljuvan. I peretak, i krnjetak, slatki, dragi pođan tetak!

Kad su onda počeli vaćat za tur i za kose, srićan bio onaj pođan koji je iz šatre izletio kroz vrata, jel je bilo i taki koji su kroz voštanu ponjavu prozviždili glavački. Kad je divojkin baćo vidio tu gungulu, on će svekru:

– Pretelju, pa Vi ne znate šta je to šala?!

Svekar samo gleda šta porađivajedu njegovi deranci, pa se nasmijo:

– E, moj pretelju, a ti ne znaš da ovo ni polak nije šala? I ako o'š – samo ako o'š, niko ti ne kaže da moraš – sad možeš za unapridak upamtit s kakom kućom si se opreteljio.

Diverovi se navučali živi džakova, bogame se nisu stidili ni kad su se skute uzgrmile pa se kod prija pokazala ženska sramota, p' onda zapovidili svircama veliko bunjevačko kolo. I jedan već i podvikiva:

– Pođani nam pogazili travu,
želili se kupat baš u pravu,
ako žele i na šake
nek ponese svaki štake,
i-ju-ju, ja diver, ja!

Pođani su zujili ko čele, al onda kad su dolazili, a kad su odlazili – svit kaže – i muva se mogla čut.

Pričala: Tona Jurčak, rođena Lebović (zemljoradnica iz Tavankuta)

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Dokle smo došli

U posljednje vrime probam leć rano, probam kasno al ope se probudim potli dva sata. Ko da mi kogod uvračo. Ajd da j' to da se probudiš, odeš se olakšat pa se okreneš na drugu stranu i nastaviš spavat al to ni tako. Onda vilujem, nemam mira a ova moja pored mene spava li spava. Rči sve dučka pa ko da fićuka, rokće jel krči da mislim da će se ugušit. Bože dragi, vala ja nisam taki dok spavam. I tako se okrećem pa študiram od svega a najviše od onog kako j' bilo kadgode, kako su nam stari divanili, a kako j' danaske. A kako j' danaske ako š virovat kako kažu ovi sa televizije, onda j' nikad bolje. Eto, kažu ni da j' vala ko u raju već smo tu blizu, sam što nismo unišli u njeg. Ta ako ni danaske ondak sutra idemo u raj, sve se praši za nama. Vala j' malo mista u svitu ko kod nas. A iz mista pobigo sam ko ni mogoj jel smijo. Ostalo da mož nabrajat. Ta skoro ko une pripovicke kad se brod probuši, a sa njeg biž ko može. Al čeljadi kako kažu a i još gorje zapisano je. Eto, prija dvisto godina već smo imali radionicu di su se brodovi opravljali, tri ribnjaka a sade od radioni skoro da ni vridno spomenit, a tako i ribnjak kojeg jel ima jel nema. Ta prija sto pedest godina ispod sela bilo deset vodenica, Dunavem se moglo putovat, brodovi su stajali nuz selo. Do Gospe Aljmaške išlo se brodem. Danas smo došli da ne znamo ni šta j' vodenica, Dunav nesto, a putovanje mož sam sanjat. Ta prija više neg sto godina otvorili su nam prugu. Išla od Apatina priko Sombora, Monoštora, Bezdana i Berega do Baje. Ta i stanicu napravili. A mi došli da nam skoro niki dan porušili i odneli stanicu, a prugu povadili. Eto dokle smo došli. Imali i dva bioskopa, danas ni jedan. I dvi crkve imali, mise se na tri jezika držale. Danaske na jednom jeziku saranjivamo i sam se na jednom jeziku mise držu. Dokle smo došli. Bome otpakovali i Madžare i Švabe, kažu pobigli, jest vraga, dokle smo došli. Ta prija sto godina smo imali sirotinjsku kuću di bila sirotinja, a danaske smo došli do tog da oni koji baš nemu dobiju pakete pomoći. Eto. I dotle smo došli. Bome zlo j' to. Ti se faljiš, al ima ko j' zapisivo ka' j' kako bilo. Čega j' sve bilo. Prija sto godina bile čorde, suskanica, gulja, kaparaša, rabadžija. Da ne poviruješ, prija sto godina četirsto konja, sedamsto krava, bikova i teladi, skoro dvi iljade svinja i iljadu ovaca. Ta više od dvajst ribara, veliki i mali. Na barke se moglo kupit ribe, a što se ne proda išlo za Apatin. Skoro četrdest salaša od koji vala ostalo nji par, ni toliko. I onda kad mi kogod krene pripovidat da sve zna, a ne zna; ni čo da j' u selu bilo cigurno 3-4 gajdaša prija skoro sto i kusur godina onda mi se smrkne. Ta, vala j' bilo onda tambure i majstora za tambure. Dokle smo došli? Faljimo se da se kerit znamo, a ne znamo na šta su nam se stari kerili. Eto. Na kraju da kažem, prija sto godina bilo kako kažu danaske biznisa, i to privatnog. Stolar, šustera, mesara, mlinara, kovača, šnajdera, pekara, kolara, barbira, čurčija, zidara, opančara, klompara, limara i koga sve ni. I to nji po najmanje tri-četir po zanatu i sve što b' rekli majstora od zanata. A danaske smo dotli da to možemo sam lipo sanjat. Bože, daj mi da zaspavam, ova moja začutila. Dotle smo došli da mi drugi određivu ka' ću i koliko spavat, dokle ćemo stić.

U NEKOLIKO SLIKA

»Jesenje lišće«

Prženi kupus s valjušcima

U ovoj godini KuHaRu donosimo vam recept za jedno tipično zimsko jelo od kiselog kupusa.

Kupus se danas kiseli u plastičnim bačvama ili džakovima, a nekada se to radilo u drvenim bačvama, koje su se koristile samo za to. Kada se tako kiseli kupus, nije se dodavala voda već samo sol, kukuruz da kupus dobije lijepu žućkastu boju i lovor. Kupus se u bačvama gazio, a to su obično radila djeca.

Bačva napunjena kupusom prekrivala se tankom bijelom krpom, redale su se na krpu dašice isječene tako da popune otvor bačve i na kraju se kroz otvore na ručicama bačve provlačila jedna daska i dodatno stezala drvenim *štrofom* (zavrtnjem). Sve to dodatno se pritiskalo još

jednim velikim kamenom. Kada se kupus tako kiselio, trebalo je voditi računa da se povremeno otvara i pere krpa i gornji sloj kupusa.

Danas je to sve jednostavnije, jer kod kišeljstva u plastičnim bačvama ili džakovima nema pranja, ali treba voditi računa da se mora dodati voda, jer sam kupus neće pustiti dovoljno tekućine.

Sastojci:

- 1 kilogram ribanog kiselog kupusa
- 2 jajeta
- 12 uz vrh punih jušnih žlica brašna
- 0,5 decilitara vode
- malo soli
- jušna žlica domaće masti

Priprema:

U veću plitku posudu doda se mast, ali ukoliko ne volite jela pripremljena na masti može se umjesto nje dodati žlica do dvije ulja. Kada se masnoća zagrije, usuti naribani kupus i pir-

jati dok kupus ne dobije svijetlo braon boju. Obično je kiseli kupus dovoljno slan, te ga ne treba dodatno soliti. Dok se kupus prži, na laganoj vatri u posebnu zdjelu ulupati dva jaja, dodati šest jušnih žlica brašna, vodu, umiješati žlicom i dodati ostatak brašna i malo soli. Kada je kupus gotov, na dnu posude ostaviti samo tanak sloj kupusa, a ostatak gurnuti k rubovima. Malom žlicom kidati valjuške i stavljati na dno posude na kome je tanak sloj kupusa, ako je potrebno može se dodati još masnoće. Kada su valjušci uprženi, s jedne strane pažljivo ih prevrnuti i pržiti ih dalje. Upržene valjuške umiješati s kupusom koji je ostao po strani i još malo sve zajedno pržiti. Tko voli, može dodati papar.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS35325960160000218862

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.

Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili

- 12 meseci sa 50% popusta

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

Godišnji koncert

Velika vijećnica

Gradske kuće Subotica

28.11.2023. u 19h

Cijena ulaznice: 300 din

Karte u pretprodaji na telefon

063/80-87-836

Pokrovitelji:

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVOĐANSKIH HRVATA

